

Západočeská univerzita v Plzni

Pedagogická fakulta

Katedra historie

SUŠICE ZA TŘICETILETÉ VÁLKY

Bakalářská práce

Karolína Hubáčková

Historická studia

Vedoucí práce: PhDr. Jan Kilán, Ph.D.

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedených zdrojů a literatury.

V Plzni, 2014

.....

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce PhDr. Janu Kilánovi Ph.D., za jeho čas a odborné rady, dále Státnímu okresnímu archivu Klatovy za poskytnutí materiálů a vstřícnost, a v neposlední řadě také PhDr. Janu Lhotákovi rovněž za cenné rady.

Obsah

Úvod.....	5
1.MĚSTO SUŠICE.....	7
1.1 Poloha.....	7
1.2 Historický vývoj do začátku třicetileté války.....	7
1.3 Život ve městě v raném novověku	9
1.4 Dominanty.....	11
1.4.1 Radnice.....	11
1.4.2 Měšťanský pivovar.....	12
1.4.3 Měšťanské domy.....	12
1.4.3.1 Voprchovský dům.....	13
1.4.3.2 Rozacínovský dům	13
1.4.3.3 Krocínovský dům.....	14
1.4.4 Církevní budovy.....	15
1.4.4.1 Kostel sv. Václava.....	15
1.4.4.2 Hřbitovní kostel Nanebevzetí Panny Marie.....	15
1.4.5 Židovské památky.....	16
1.5 Armáda.....	16
2.MĚSTO VE VÁLCE	18
2.1 Začátek války.....	18
2.2 Výdaje města v roce 1619.....	19
2.3 Válka pokračuje.....	20
2.4 Po stavovském pádu.....	23
2.5 Obnovené zřízení zemské a další průběh.....	26
2.6 Poslední fáze války.....	29
2.7 Rok 1648.....	35
2.8 Válečné konfiskace.....	35
2.9 Nekatolíci.....	38
3.MĚSTO NEJEN VE VÁLCE	40
3.1 Městská správa.....	40
3.1.1 Rychtář.....	40
3.1.2 Primas.....	40
3.1.3 Purkmistr.....	41
3.1.4 Konšelé.....	42
3.2 Cechy.....	43
3.3 Obyvatelé města a jejich majetkové záležitosti.....	45
4.MĚSTO PO VÁLCE	49
Závěr.....	51
Resumé.....	53
Literatura a prameny.....	54
Seznam obrazových příloh.....	58

Úvod

Přijde-li zájemce na komentovanou prohlídku města Sušice, dozví se mnoho zajímavostí z celé historie města od pravěku až po moderní dobu, ale třicetiletá válka zůstává poněkud opomenuta. Zavítá-li návštěvník do muzea Šumavy v Sušici, najde zde krásné expozice sirkařství, sklářství, předbělohorské doby, nyní nově i česko-německých vztahů ve 20. století, ale k náboženskému konfliktu 17. věku velmi málo. Projde-li si čtenář v knize Památky města Sušice historický přehled v úvodu, zjistí, že i zde je tři desetiletí trvajícím konfliktu věnováno nemnoho prostoru. Při hloubějším ponoření do problematiky badatel objeví alespoň stručný článek Jana Vogeltanze ve Vlastivědném sborníku Šumavy s názvem Sušice za třicetileté války. Autor až na výjimky čerpal z Lívových Pramenů k dějinám třicetileté války, což je vlastně stěžejní zdroj pro kohokoli, kdo se do průzkumu let 1618-1648 pustí. Osobou nejpovolanější pro každého zájemce o nějakou etapu historie města je PhDr. Jan Lhoták, pracovník sušického muzea. Sám je literárně velmi činný a snaží se postupně do detailů prozkoumat jednotlivá období dějin ve městě, historii budov a příběhy zdejších lidí.

Téměř nevyčerpatelný potenciál má nezpracovaný fond Archiv města Sušice, který je uložen v klatovském státním okresním archivu. Kromě dokumentace týkající se městské správy, zde lze objevit majetkové či soudní záležitosti. Některé části fondu má archiv již digitalizované, což badateli šetří čas. S kvalitou materiálů je to poměrně uspokojivé, přestože některé již podlely zubu času a jsou poškozeny plísněmi nebo nešetrným zacházením.

Při důkladnějším rozpracovávání některých aspektů tehdejší doby, jako byla městská správa nebo cechy, se lze opět opřít o již proběhlý průzkum PhDr. Lhotáka publikovaný ve sborníku Minulostí západočeského kraje. Vycházel v něm z materiálů Josefa Holíka, což byl pedagog a také zakladatel muzea v Sušici, a především z archivních pramenů. Zmínky o vojenských záležitostech se objevují i v Dějinách někdejšího královského města Klatov od Dr. Jindřicha Vančury, protože města jsou od sebe nedaleko a často měla podobný osud. O otázce zabírání majetku nekatolickým obyvatelům je dostatečně pojednáno v díle Tomáše V. Bílka Dějiny konfiskací, kde je Sušice vedena dokonce jako samostatný pojem.

Během zkoumání dějin města v třicetileté válce je potřeba získat i základní kostru doby obecně. Pro tyto účely je možno sáhnout k osvědčeným velikánům jako jsou Josef

Polišenský (Třicetiletá válka a český národ) nebo Petr Klučina (Třicetiletá válka, obraz doby 1618-1648). Pro zpracování každodennosti a zvyků obyvatelstva paušálně v oné době je přínosné dílo Dějiny hmotné kultury od Josefa Petráně.

Chybí tedy ucelené podání dějin Sušice za třicetileté války. Nemůže být zcela komplexní, protože úhlů pohledu by se dalo najít více, ale tato práce má za úkol shrnout děj ve městě v daném období. Především je nutno zaměřit se na vojenskou stránku věci, tedy pohyb armády ve městě a nelehkou pozici města jako „hostitele“ těchto nezvaných návštěvníků. K takovému přehledu však patří i tvář Sušice globálně, tedy významné budovy, představitelé a vedení města či emigrace nekatolíků.

1. MĚSTO SUŠICE

1.1 Poloha

Město Sušice leží v podhůří Šumavy pod horou Svatobor a protéká jím řeka Otava. Zatímco dnes městem nevede žádná důležitá dopravní tepna, v minulosti tudy procházela Zlatá stezka. Významná obchodní cesta, která bývá zmiňována již v 11. století, zaručovala jisté výnosy. Ačkoliv přídomek „zlatá“ získala až počátkem 16. století, obchodovalo se po ní čile už mnohem dříve. Vozila se tudy především sůl, které byl v Čechách nedostatek, dále probíhal obchod se sladem, pivem, medem, vlnou a podobně. Zlatá stezka se dělila na Dolní (Prachatickou), Střední (Vimperskou) a Horní (Kašperskohorskou). Cílem cesty českých kupců byl Passov.¹

Druhou stezkou, která vedla v okolí Sušice, byla stezka Vintířova. Tu podle legend založil jistý Vintíř (či Gunther) a vedla z Niederaltaichu přes Blatnou do Prahy.²

1.2 Historický vývoj do začátku třicetileté války

První písemná zmínka o městě pochází z 25. března 1233. Sušice se v raném středověku dostala formou výsluhy nebo věnem do držení bavorského rodu z Bogenu a právě v listině Albrechta IV. z Bogenu se poprvé objevila jako *Schvtenhoven*. Mírovou smlouvou v lednu roku 1273 získal Sušici zpět Přemysl Otakar II. Za jeho syna Václava II. pak pravděpodobně proběhla lokace nového královského města. Význam Sušice nebyl nijak velký, spíše podprůměrný, především kvůli periferní poloze a malé velikosti. Právně pak Sušice spadala pod Staré Město pražské.³

Město ve středověku získalo různá privilegia, například v roce 1322 bylo obeháno hradbou, na což upozorňuje pamětní kamenná deska, dnes umístěna ve vstupním koridoru radnice. (Obr. č. 1 a 2) Další bylo v roce 1356 právo míle od Karla IV., v roce 1372 privilegium na mýto a svobodné kšaftování. Právě ve středověku město těžilo z polohy

1 ŠumavaNet.cz. In: *Kašperské Hory* [online]. 2009 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: <http://www.sumavanet.cz/khory/fr.asp?tab=snet&id=6843&burl=&pt=HS>

2 Tamtéž.

3 LHOTÁK, Jan, Jaroslav PACHNER a Vladislav RAZÍM. *Památky města Sušice*. Sušice: Město Sušice, 2012. s. 22.

u důležitých dálkových tras, jako byly Vintířova stezka a Zlatá stezka (její nejzápadnější větev). Podle privilegia vydaného Václavem IV. roku 1406 museli všichni, kdo přijeli do Čech od Kvild a Hartmanic, přikázáno projíždět Sušicí. Na sklonku středověku zde začal kvést obchod se solí a sladem.⁴

Když v Čechách propukly husitské nepokoje, i Sušičtí sympatizovali s tímto novým, církev kritizujícím, proudem. V říjnu 1419 se vydali s dalšími radikály do Prahy, aby se zařadili spolu s Domažlicemi, Vodňany, Pískem, Prachaticemi, Pelhřimovem, Kamenicí nad Lipou a Klatovy do tábořského městského svazu. Postupem času se však Sušičtí od tohoto radikálního směru začali odklánět a dokonce se smířili se Zikmundem Lucemburským natolik, že jim roku 1436 potvrdil veškerá starší privilegia a především pozemkovou držbu.⁵

V 15. století se Sušičtí orientovali na dovoz levné soli z Bavorska výměnou za slad (sladovnický cech patřil ve městě k nejvýznamnějším).⁶ Následující století s sebou přineslo pro město hned dvě osudové události. „*Za účast v odboji proti králi Ferdinandu I. musela Sušice v roce 1547 uhradit vysokou pokutu 1500 kop míšeňských grošů, odevzdat celý svůj pozemkový majetek a přijmout diktát císařského rychtáře, jenž získal dohled nad činností městské rady.*“⁷ K tomu došlo ještě k ničivým požárům v letech 1502, 1544 a 1592.

Docházíme tak do 17. století, kdy náboženské rozepře, které se táhnou celým středověkem, vyvrcholily celoevropským konfliktem, jenž vyčerpával země dlouhé roky. Třicet let trvající válka je považována za významný mezník v dějinách starého kontinentu. V Českých zemích byly válkou zasaženy všechny stavy. „*Střízlivé výpočty odhadují počet obyvatel v Čechách před třicetiletou válkou nejvýš na 1,5 miliónu, na Moravě kolem 650 tisíc. V polovině 17. století byl v Čechách asi jeden milión obyvatel, na Moravě kolem půl miliónu.*“⁸

4 Tamtéž, s. 23.

5 Tamtéž, s. 24.

6 Tamtéž, s. 25.

7 Tamtéž, s. 28.

8 PETRÁŇ, Josef. *Dějiny hmotné kultury II (1) – Kultura každodenního života od 16. do 18. století*. Praha: Karolinum, 1995. s. 71.

1.3 Život ve městě v raném novověku

V raném novověku už do měšťanského prostředí pronikly hodiny, a tak se každodennost začala organizovat právě podle nich. S měřením času souvisí i jeho vyhodnocování a také můžeme hovořit o vzniku volného času. Centrem veškerého dění bylo místo, kde se člověk cítil doma. Jeho den měl nějaký tradiční řád a rituály.⁹ Venkované se většinou pohybovali okolo svého domu, případně usedlosti, chodili na trh a do kostela, málokdy se podívali někam dál. Měšťané měli o něco širší rozhled, obzvláště pokud se věnovali obchodní činnosti.¹⁰

Člověk jakéhokoliv postavení začínal a končil den spánkem. Městská honorace byla zvyklá na spaní v ložnici. Ta se považovala za jedno z nejprivátnějších míst domu. Mezi nižšími sociálními vrstvami stále přetrvával zvyk spát ve světnici nebo v komoře celá rodina pohromadě. Ve starších dobách chodili lidé do postele oblečení, případně jen v košili, kterou na sobě měli i ve dne, a nezřídka i nazí. Zatímco do začátku 16. století byla nahota poměrně běžnou záležitostí, začala se v následujících stoletích spojovat spíše se sexualitou. Proto nastal boom nočních úborů, jako byly například košile, čepice nebo pláště.¹¹ Problém nedostatečné hygieny ale přetrvával od středověku. Spolu s koncentrací obyvatel ve městě a téměř neexistující prevencí se mohly hojně vyskytovat a šířit epidemické choroby.¹² Ve velkém ohrožení byli především novorozenci. „*Každý šťastný porod se slavil jako děkovná slavnost spjatá se křtem, který obvykle následoval brzy po slehnutí, v šestinedělí matky.*“¹³

K životu ve městech patřili i ti, co žili na okraji společnosti, takzvaní povaleči, což byli chudí obyvatelé bez práce. Často se sdružovali do „cechů žebráků“ a organizovali před kostely vybírání a rozdělování almužen. Nejčastěji mezi ně patřili propuštění žoldnéři a tuláci. Tito ubožáci tvořili ale i jistou rezervu nádenických sil, pokud bylo potřeba.¹⁴

V raném novověku se také města potýkala s nedostatkem prostoru, a to především tam, kde byla zástavba obehnaná hradbami. Obyvatelé měst se snažili stávající plochy co nejvíce využít, například zhušťovali výstavbu, přistavovali nová podlaží či přesouvali

9 Tamtéž, s. 34.

10 Tamtéž, s. 35.

11 Tamtéž, s. 112.

12 Tamtéž, s. 179.

13 Tamtéž, s. 153.

14 Tamtéž, s. 183.

některé hospodářské provozy na předměstí.¹⁵ Po skončení třicetileté války bylo směřování stavebnictví celkem jasné. Jednalo se o opravování poškozených budov a modernizaci.¹⁶ Zatímco měšťané se orientovali spíše na světskou architekturu, do popředí zájmu státu se dostaly stavby církevní. Svědčí o tom například informace, že během 17. a 18. století bylo na našem území nově vybudováno dvě stě klášterů. Také sem přicházely nové řády, jako například milosrdní bratři roku 1620 nebo piaristé roku 1631.¹⁷ „*Kostelní donátorství se posléze stalo po násilné změně politických i konfesních poměrů od dvacátých let 17. století výraznou demonstrací katolické konfesionality jak aristokratů, tak měšťanů.*“¹⁸ Během rekatolizace docházelo k obnovám a přestavbám poutních míst a především mariánský kult byl v západních a jižních Čechách na vzestupu. Na rekatolizačním úsilí se aktivně podílely staré církevní řády, jako například augustiniáni, cisterciáci či premonstráti i nové řehole, jmenovitě bosí karmelitáni, serviti, kapucíni atd.¹⁹

Ve městech převládla oproti středověku o něco pestřejší strava. Kromě polévek se na stole vyskytovaly také luštěninové a obilné kaše, pečené a dušené maso při svátečních příležitostech a ryby o půstu. Chléb se podával nejvíce žitný nebo pšeničnožitný. Tabule měšťanů byla pod vlivem nabídky specializovaných živností, kterých se objevovalo stále více. Jmenovat lze pekaře, řezníky, paštikáře, perníkáře a apatykáře, do jejichž sortimentu patřily cukrovinky. Naproti tomu stůl venkovana se od minulých století příliš nezměnil. Vyjma pivovarských kvasnic a soli bylo všechno ostatní zboží, které obyvatel venkova na trhu koupil, luxusem.²⁰

Jako ve všech oblastech, tak i v odívání byla vždy nejvíce moderní privilegovaná vrstva. S časovým odstupem se trendy dostávaly i mezi střední a nižší vrstvy.²¹ Oblečení žen ve městech se skládalo z košile, sukně, živůtku, zástěry a čepce nebo nějakého zavítí. Rozdíly byly samozřejmě v materiálech. Během války byli lidé, především na vesnici, odkázáni na prostý a jednoduchý oděv. Dražší a vzácnější šat se uchovával v truhlách a

15 PETRÁŇ, Josef. *Dějiny hmotné kultury II (2) – Kultura každodenního života od 16. do 18. století*. Praha: Karolinum, 1997. s. 495.

16 Tamtéž, s. 523.

17 Tamtéž, s. 617.

18 Tamtéž, s. 625.

19 Tamtéž, s. 635.

20 Tamtéž, s. 837.

21 Tamtéž, s. 876.

dědil z generace na generaci.²² Svrchníky na zimu byly podšívány kožešinami, nejvyužívanější byly liška a králík. Také rostl počet druhů obutí v raném novověku. Boty byly taneční, jezdecké, domácí, v 17. století se začínají objevovat podpatky nebo vojenskou módou inspirované a vylepšené holínky.²³ „*Venkovanům a fyzicky pracujícím obyvatelům města sloužily nadále především škorně, pohodlné vyšší kožené boty, v zimě a mokru vycpávané slámou a mechem, onucemi či senem, dále jednoduché řemínkem stažené střevíce typu krpců, opánky, dřeváky a nazouvací pantofle.*“²⁴

1.4 Dominanty

1.4.1 Radnice

Sušice patří mezi města pyšnicí se tím, že mají svou hlavní budovu ve středu dění, tedy uprostřed náměstí. Sušická radnice se skládá ze čtyř křídel obdélníkového tvaru, která na sebe navazují, tudíž tvoří uzavřený čtyřhran s vnitřním dvorem. Vprostřed jižního křídla byla vystavěna 31 metrů vysoká hranolová věž, jež je ukončena cibulovou bání (Obr. č. 3). Ta dále přechází v lucernu o osmi bocích a špičku tvoří prstenec, makovice a praporek.²⁵

Nepřímo se s radniční budovou můžeme setkat roku 1464, kdy prameny říkají, že bylo nutno po požáru zhotovit nový orloj. Ten lze v tehdejší prostředí hledat výlučně na radnici. V 16. století se již běžně zmiňuje „obecní rathauz(ec)“ nemající jen klasickou správní funkci, ale byl využíván i jako sklad obecní soli, k pronájmu nebo se v něm šenkovalo pivo. Problémy nastávají po roce 1584, jelikož se v pramenech objevují souběžně dva pojmy se stejným významem, a to „*rathauz velký*“ a „*rathauzec*“ s městskou váhou a sladovnou.²⁶ Oba objekty stály zřejmě na rynku s tím rozdílem, že nová radnice zabírala místo v jeho středu a nesla hodiny. V hodinách měl být údajně zvon zdobený podobiznou Karla V. Kromě toho se právě v nové radnici nacházel sklad soli.²⁷

V roce 1592 postihl Sušici jeden z ničivějších požárů a po něm bylo nutné radnici

22 Tamtéž, s. 884.

23 Tamtéž, s. 901.

24 Tamtéž, s. 904.

25 LHOTÁK, Jan, Jaroslav PACHNER a Vladislav RAZÍM. *Památky města Sušice*. Sušice: Město Sušice, 2012. s. 263.

26 Tamtéž, s. 268.

27 Tamtéž, s. 269.

opravit. K té příležitosti měl roku 1619 řeč Adam Rozacín z Karlsperka, později vyšla i tiskem. Stavba se ale zřejmě táhla, protože ještě v roce 1639 byli povoláni tesaři kvůli krovu. Je samozřejmé, že z důvodu velkých výdajů spojených s kvartýrováním vojska v Sušici, byla rekonstrukce sídla radních stále odkládána.²⁸ Další zásadní škody utrpěla radnice po požáru roku 1707, nicméně je dominantou města dodnes.

1.4.2 Měšťanský pivovar

V jihozápadním koutě náměstí se nacházel původně gotický dům, který se postupem času rozrostl o další části, prošel přestavbami a začal sloužit jako pivovar. Jednopochoďový komplex zasahoval do dnešních ulic Americké armády a Vodní.²⁹ Nejpozději od 30. let 17. století patřil významné sušické rodině Pretlíků. Písemně podloženo to je z března 1638, kdy sourozenci Pretlíkovi Jiří s Šimonem prodali dům spřízněnému Adamu Jaroslavu Pretlíkovi a jeho ženě Dorotě. K tomu ještě pivovar a les za cenu 1200 kop míšeňských grošů. Zmiňovaný Adam Jaroslav Pretlík se stal v letech 1633-1634 městským rychtářem, o rok později konšelem a zemřel někdy před rokem 1653.³⁰ Na tomto příkladu se dá jasně dokázat, že významní měšťané se podíleli na správě města.

Ač ve své době, míněno 17. a 18. století, musel objekt patřit k nejvýznamnějším ve městě, neměl šťastný osud. Pivo se zde vařilo až do moderních dějin, konkrétně do roku 1949.³¹ V roce 1964 byl ale celý objekt stržen.³²

1.4.3 Měšťanské domy

Domy, které dnes ve městě mají největší historickou hodnotu, pocházejí ze středověku a již v době předbělohorské tvořily typický kolorit sušického náměstí. Svá pojmenování získaly právě díky majitelům v 17. nebo na začátku 18. století.

28 Tamtéž, s. 269.

29 Tamtéž, s. 302.

30 Tamtéž, s. 303.

31 Tamtéž, s. 305.

32 Tamtéž, s. 307.

1.4.3.1 Voprchovský dům

Voprchovský dům (Obr. č. 4) je jednopatrová rohová budova, ve které dnes sídlí muzeum Šumavy. Jedná se o původně gotickou stavbu z kraje 14. století se zachovaným renesančním průčelím.³³ Dům se může pyšnit krásnou mohutnou atikou, a jak se domníval Josef Holík (zakladatel muzea Šumavy), výklenky v tomto štítu měly být údajně místem pro plastiky císařského rychtáře, konšelů a obecních starších.³⁴

Na začátku 17. století se ve městě usadili bratři Matouš Voprcha z Feldensteina a Adam Voprcha z Uračova. Konkrétní spojení těchto mužů původem z Domažlic s objektem není jasné, ale uvádí se, že měli četné potomstvo. Majitelem tohoto domu byl prokazatelněji Kristián, syn Adama Voprchy. Majitelé vlastníci objekt před ním nejsou známi, ale v domě se nachází skupinka erbů datovaná k roku 1611, pravděpodobně se jedná o znaky radních (Obr. č. 5). Možná tedy Voprchovský dům sloužil dočasně jako rathauz.³⁵

Později jsou doloženi další majitelé stejného jména, například vdova Kateřina Voprchová. Bohužel všechny budovy v centru byly v průběhu 2. poloviny 17. století a první poloviny 18. století poničeny požáry.³⁶

1.4.3.2 Rozacínovský dům

V jižní části náměstí byl vedle domu Voprchovského vystavěn také dům Rozacínovský (Obr. č. 6.). Dvouposchod'ová budova stojí na křižovatce dvou ulic, přičemž jedna vedla dříve k městské bráně a druhá ke kostelu. Rovněž má gotický původ a bohatý renesanční štít.³⁷ Průčelí domu je zdobeno sgrafitem s figurální i ornamentální tematikou.³⁸

Podle archeologů byly základy budovy položeny na sklonku 13. století. V přízemí jsou pozůstatky po gotickém slohu velmi patrné. Výraznou změnou ale dům prošel v 16. století, patrně byl na vině opět požár. Při této proměně získal objekt štít takový, jaký ho známe z dnešní doby. Tento právovárečný dům bývá spojován s rodinou Rozacínů z Karlsperka, která se také významně podílela na chodu města. S jistotou můžeme doložit až majitele Tomáše Felixe Rozacína z Karlsperka roku 1653, který si svou slávu zažil jako

33 Tamtéž, s. 213.

34 Tamtéž, s. 215.

35 Tamtéž, s. 215.

36 Tamtéž, s. 216.

37 Tamtéž, s. 221.

38 Tamtéž, s. 222.

obecní starší a několikrát zastával i funkci primasa. V roce 1640 se stal císařským rychtářem. Zemřel roku 1661, ale s největší pravděpodobností to nebyl jediný Rozacín žijící v tomto zajímavém domě.³⁹ Současný stav budovy je i přes historický význam žalostný.

1.4.3.3 Krocínovský dům

Jednoposchodový objekt na rohu náměstí Svobody a Kostelní ulice má štít zdobený balustrádovou atikou s vázami a klasicistní fasádu, (Obr. č. 7) jelikož prodělal zásadní opravy v 19. a 20. století.⁴⁰

Prvním doloženým majitelem z pozdního středověku je rodina Bochaufů, jejíž potomek Lukáš v době předbělohorské studoval v Praze, kde získal titul bakaláře a mistra. Po praxi po Čechách se vrátil do rodné Sušice a v roce 1616 se pravděpodobně ujal i tohoto domu. Vstoupil mezi konšely, kde je zmiňován jen do roku 1630. Lze se domnívat, že jeho dřívější ukončení politické kariéry souviselo s jeho náboženstvím, protože na rozdíl od své ženy Anny odmítl konvertovat ke katolictví.⁴¹ Opět je zde vidět propojení majtkové držby a funkce na radnici.

Dům se od Lukáše Bochaufa dostal k jeho zet'ovi, což byl sladovnický mistr Jan Kryštof Krocín z Drahohejle.⁴²

Tento výčet uvádí skutečně jen tři nejdominantnější měšťanské domy, ale bylo jich samozřejmě mnohem více, např. Rosenthalerovský dům, původně gotická stavba, kterou vlastnil další obecní starší Severin Hlaváček a po něm řeznický mistr Jan Rosenthaler,⁴³ nebo Kropáčovský dům, jehož majitelem byl mistr sladovnického cechu a člen městské rady Václav Kropáček.⁴⁴

39 Tamtéž, s. 224.

40 Tamtéž, s. 229.

41 Tamtéž, s. 230.

42 Tamtéž, s. 230.

43 Tamtéž, s. 237.

44 Tamtéž, s. 241.

1.4.4 Církevní budovy

1.4.4.1 Kostel sv. Václava

Vznik kostela není přesně datován, spekuluje se o době mezi koncem 11. a začátkem 13. století.⁴⁵ Nachází se v jihovýchodní části historického centra, v místě bývalého opevnění. Jedná se o trojlodní baziliku, přičemž boční lodě jsou asymetrické. Loď z jižní strany je téměř o polovinu širší než protilehlá. Presbytář je pětiboký. Kostel má ještě hranolovou čtyřpatrovou věž, která jediná vydržela všechny požáry města (Obr. č. 8).⁴⁶

Vzhledem k blízkosti řeky, vysoké hladině spodních vod a podloží z naplaveného materiálu se sem nikdy nepohřbívalo.⁴⁷ Je to největší kostel v Sušici a patrně i nejstarší. Třicetiletou válku pamatuje dodnes, poněvadž se v jeho severní stěně nachází údajně zabílená dělová koule z konfliktu se Švédy (Obr. č. 9).⁴⁸

1.4.4.2 Hřbitovní kostel Nanebevzetí Panny Marie

Tomuto kostelu je lidově přezdíváno Matka Boží (Obr. č. 10). Nachází se na bývalém Hořejším předměstí. Jde o jednolodní stavbu s pětibokým presbytářem. V čele je postavena hranolová čtyřpatrová věž s jehlancovou střechou. K jižní stěně je připojena gotická Kabátovská kaple, z druhé strany kaple Gerlovská. Interiér je zdobený štukovými žebry a především erby významných měšťanských rodů (Obr. č. 11).⁴⁹

Kostel Nanebevzetí Panny Marie byl zcela jistě ve městě již v 15. století. Z původní gotické stavby zůstalo dodnes například obvodové zdivo, presbytář s opěráky a žulový profilovaný sokl.⁵⁰

45 Tamtéž, s. 322.

46 Tamtéž, s. 313.

47 Tamtéž s. 323.

48 ŠumavaNet.cz. In: *Sušice a okolí* [online]. [cit. 2014-03-06]. Dostupné z:

<http://www.mestosusice.cz/susice/fr.asp?tab=icsusice&id=58>

49 LHOTÁK, Jan, Jaroslav PACHNER a Vladislav RAZÍM. *Památky města Sušice*. Sušice: Město Sušice, 2012. s. 345.

50 Tamtéž, s. 346.

1.4.5 Židovské památky

Do doby třicetileté války se datuje vznik starého židovského hřbitova (Obr. č. 12), který byl zřízen v bývalé hradební baště 26. července 1626 po svolení městské rady. Tento hřbitov leží v ulici Příkopy, zhruba 250 metrů jihozápadně od náměstí Svobody.⁵¹

Dochoval se dodnes a je turisticky vyhledáván.

1.5 Armáda

Armáda měla v době třicetileté války tři složky, a to: pěchotu, jezdeckvo a dělostřelectvo. Náklady pro vojsko byly obrovské a tento konflikt navíc velmi vleklý, tudíž není divu, že se jednotlivé státy potýkaly s problémy se zásobováním ať už potravin nebo vojenského materiálu.⁵² Téměř všechny armádní jednotky té doby byly tvořeny žoldnéřským způsobem, to znamená, že výstavba a doplňování vojenských útvarů probíhaly verbováním vojáků za žold. Nevýhodou či slabinou tohoto způsobu stavění vojska je, že voják je motivován pouze svým platem. Není ve válce pro své vlastní náboženské přesvědčení nebo kvůli vlastenecké povinnosti. Proto je pochopitelné že vojáci měnili své působení podle toho, kdo kolik nabídl.⁵³

Velitelé jednotek měli různé hodnosti: polní hejtman, generállajtnant, polní maršálek a podobně, ale kuriózní je, že během třicetileté války byl prvně použit nezvyklý titul generalissimus. Byl pro Albrechta z Valdštejna a měl ukazovat, jak široké pravomoce a jak velké pole působnosti od panovníka dostal.⁵⁴

Do armády nebyli najímáni jen vojáci, například pro stavění opevnění se nechávali platit ženisté (také zákopníci či šancknechti). Občas se při těchto pracích využívaly i znalosti odborníků, jako třeba horníků nebo tesařů. Udržování opevnění ale vyžadovalo také dostatek finančních prostředků, a protože priority vojska byly různé, ustupovalo občas toto do pozadí.⁵⁵

Armádu netvořili jen samotní vojáci, ale také tzv. trén. V něm táhli s vojskem různí

51 Tamtéž, s. 428.

52 KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka, obraz doby 1618-1648*. Praha, Paseka, 2000. s. 29.

53 Tamtéž, s. 31.

54 Tamtéž, s. 45.

55 Tamtéž, s. 151.

obchodníci, felčáři, pekaři, řezníci, jejich ženy, prostitutky a další.⁵⁶ Vojáci dále, když se někde usadili, museli zabezpečit své okolí. K tomu patřilo kácení stromů a bourání všemožných staveb, kde by nepřítel mohl najít úkryt. Občas se strhávaly i střechy na domech, které stály blízko hradeb uvnitř pevnosti. Půda se pak zasypala zemí a pokrývala drny, což bylo účinné protipožární opatření. Když došlo k nějakému požáru, měli obyvatelé nachystanou vodu v kádích, a kdo mohl, pomáhal při hašení. Připraveny musely být také pytle s pískem nebo různá prkna, což se používalo na provizorní ucpání děr a průlomů v hradební zdi.⁵⁷

Během svého tažení využívala armáda k přenocování a ubytování nejen města, ale i vesnice a kláštery,⁵⁸ jenže velkým problémem byla kázeň vojáků. „*Vojáci se opíjeli u stánků markytánů, hráli hazardní hry, docházelo ke rvačkám či sporům při shánění potravy.*“⁵⁹ Příslušníci vojska sice měli zakázáno bez dovolení odcházet z ubytovacího místa, ale pokud tažení nebyla úspěšná nebo vojákům nebyl vyplácen žold, držela se kázeň jen stěží.⁶⁰ „*Rabování, vypalování, ničení, věčné okrádání od střídajících se posádek, nejistota na cestách, podlamující obchod nepřející výrobě, to vše ničilo ekonomiku měst.*“⁶¹

56 Tamtéž, s. 169.

57 Tamtéž, s. 154.

58 Tamtéž, s. 174.

59 Tamtéž, s. 170.

60 Tamtéž, s. 176.

61 Tamtéž, s. 253.

2. MĚSTO VE VÁLCE

2.1 Začátek války

Dne 23. května 1618 došlo k radikálnímu kroku a násilnému aktu na Pražském hradě v prostorách dvorské kanceláře, kdy čeští rebelové vyhozením místodržících z oken odstartovali stavovské povstání, a tím i první fázi třicetileté války, válku českou. Čechy tak povstaly a začala se formovat stavovská armáda. Zlomem byl březen 1619. Zemřel císař Matyáš a novou hlavou státu se stal Ferdinand II. Čeští stavové ale Ferdinanda II. odmítli, sesadili ho z trůnu a na jeho místo si zvolili kalvinistu a vůdce Protestantské unie, falckého kurfiřta Fridricha.⁶² Během české fáze války v letech 1618-1620 se bojovalo nejvíce na území Čech, Moravy, Rakouska a Uher. Střety byly střídavě úspěšné, stavovským jednotkám se dokonce dvakrát podařilo ohrozit Vídeň.⁶³

První zmínka o Sušici v kontextu bojových operací se datuje k 26. listopadu 1619 a je podepsána Fridrichem Falckým.⁶⁴ „*Na konci r. 1619 ležela v kvartýrech mezi Klatovy a Sušicí stavovská jízda, která měla podle Fridrichových pokynů zahájit společné tažení s Mansfeldovými oddíly v jihočeském prostoru a koordinovat další manévry s jednotkami spojeneckých hornorakouských stavů, neboť protihabsburská vojska si v této době dosud uchovávala bojovou iniciativu.*“⁶⁵ V lednu 1620 se v prostoru mezi Domažlicemi a Sušicí objevily další císařské posily. Císařští vojáci v čele s Donem Baltazarem Marradasem dobyli Sušici 27. září 1620 a od radních přijali klíče a příslib, že pomohou vojsku císaře Ferdinanda II. (Obr. č. 13) Přítomen kapitulaci a následnému vyjednávání byl také plukovník Jindřich Michal Hýzrle z Chodova, jenž o tomto podal zprávu.⁶⁶ „*Spolu s žoldnéři přišli do Sušice i císařští komisaři a Sušicko – tehdy součást Prácheňského kraje – se dostalo pod okupační správu smutně proslulého španělského dobrodruha a Marradasova podřízeného důstojníka Dona Martina Hoef-Huerty.*“⁶⁷

62 HOREJŠ-HORA, Petr. *Toulky českou minulostí 4*. Praha: Baronet, 1995. s. 6.

63 KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka, obraz doby 1618-1648*. Praha, Paseka, 2000. s. 10.

64 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války – Regesta fondu militare*. Archiv min. vnitra, III. Praha 1951. s. 43.

65 VOGELTANZ, Jan. Sušice za třicetileté války. **In:** *Vlastivědné zprávy muzea Šumavy 2*. Sušice: Muzeum Šumavy. s. 57.

66 Tamtéž, s. 57.

67 Tamtéž, s. 58

Don Baltazar Marradas (1560-1638) byl císařským generálem, který svou vojenskou kariéru zahájil ještě dříve, než tato válka začala. Patřil k plukům císaře Ferdinanda II., které byly placené ze španělských peněz.⁶⁸

2.2 Výdaje města v roce 1619

Z dochovaných a přístupných pramenů se můžeme dozvědět, jaké náklady mělo město v druhém roce války. Společným rysem všech tehdejších vyúčtování bylo, že se vyčíslovaly pouze útraty za oves a víno. Pivo, strava, koně a další potřeby vojáků se neuváděly.

Dne 9. června 1619 přitáhly do města kompanie a vojáci tu pobrali několik desítek koní. Spočítané výdaje s touto armádní návštěvou se vyšplhaly na 2005 kop míšeňských.⁶⁹ Dne 21. června přišly do Sušice dva praporec se dvěma hejtmany a pro kapitány a oficíry sebraly víno za 12 kop míšeňských. Druhý den dorazil do města další praporec s panem Příchovským z Wintberka v čele a ve městě zůstali 12 týdnů. Do konce měsíce června roku 1619 protáhlo městem ještě sto mušketýrů. Dále 13. července se do Sušice dostal pan hejtman Mikuláš Kraus z Varšavy se svým praporcem. Kromě toho, že dostali víno a oves, byl jim poskytnut i vůz na odvezení věcí, vše pochopitelně na útraty obce. V sobotu po svaté Anně, tedy 27. července 1619, zavítalo do města rejtarstvo pana Voldřicha Chlumčanského a den poté dorazil i sám pan rytmistr. Zdrželi se v Sušici několik dní a můžeme jen spekulovat o tom, co se mezi vojáky událo, protože prameny říkají, že „v středu po sv. Martě hospodyně (31. července) tělo mrtvé jednoho zemana z téhož reytharstva s obecníma koňma a vozem na náklad obecní do Klatov dovezeno.“⁷⁰

V říjnu se ve městě ukázalo rejtarstvo pana hraběte z Mansfeldu, po nich přijel i pan hrabě s několika rejтары. Ten zanechal ve městě zásobu (dva fasunky)⁷¹ železných koulí, které si zhruba o týden později vyzvedly tři kompanie z Falce. K dopravě těchto koulí do ležení musela obec poskytnout koně. V souvislosti s falckými vojáky vydalo město na oves a víno 111 kop míšeňských.

68 KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka, obraz doby 1618-1648*. Praha, Paseka. 2000. s. 380.

69 SOKA Klatovy, fond Archiv města Sušice, spisy do r. 1829, Vojenské záležitosti, sign. II.1.35.

70 Tamtéž.

71 Fasunk = bedněný vůz nebo žebříňák (Vokabulář webový. ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR. *Vokabulář webový* [online]. 2006-2014. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx>)

Během listopadu pak Sušicí prošlo devět vojáků s pěti koňmi od hraběte Mansfelda, dále projeli jeden lajtnant s několika osobami a na vozech množství lidí, kteří měli namířeno do Plzně. Zápisy z prosince 1619 se zmiňují o zničení okolních vsí Dobruška a Bohdašice. Obce byly vypáleny, vyloupeny, lidé zde přišli o dobytek i veškerý majetek. Škoda je zde vyčíslena zhruba na 9415 kop.⁷²

Ke konci roku 1619 prosil král Fridrich kvůli nedostatku zásob o střelný prach a peníze. Také udělil instrukce, podle kterých se vydalo vojsko z Prahy přes Písek k Českému Krumlovu a Zlaté stezce.⁷³

2.3 Válka pokračuje

V lednu roku 1620 se objevilo varování, které upozorňovalo na úmysly nepřítele vpadnout do jihozápadních Čech, takže byla ohrožena města Sušice a Domažlice.⁷⁴ Nebezpečí však přišlo z druhé strany. Město Strakonice popsalo dění ve svém okolí 18. května 1620 a podalo tak zprávu okolním městům: „*město Prachatice od soboty posléz minulé od lidu nepřátelského obleženo jest, skrze kteréžto obležení všichni v tomto Prácheňském kraji v znamenitém strachu a nebezpečnosti zůstávajíme, takže nepřítel štráfuje až blízko k městu Volyni, lidi šavljuje, dobytky zajímá a pryč odhání, za kteroužto příčinou na Jich Milosti, v jakékoli povýšenosti zůstávati ráčí, vůbec žádost se vzkládá, aby ve jménu Pána Boha pomoci přispěli a tomuto kraji v místech oznámených retuňku uděliti obmeškávati neráčili...*“⁷⁵ Podobně znepokojivé informace přicházejí do Sušice i přímo z města Prachatice. V pondělí 4. května 1620 poslaly Prachatice do Sušice list, ve kterém líčily, jak k nim přitáhl nepřítel a žádal vydání města (Obr. č. 14 a 15). Když nedostal kladnou odpověď, vydrancoval a vypálil předměstí a odtáhl směrem na Krumlov. Prachatice kromě výstrahy ostatním městům žádaly o pomoc.⁷⁶ O 17 dní později dorazil z Prachatic další list. Popisoval, jak se nepřítel ve větší síle vrátil, obsadil celé město, ostřeloval ho a došlo dokonce i k požáru.⁷⁷

72 SOKA Klatovy, fond AM Sušice, spisy do r. 1829, Vojenské záležitosti, sign. II.1.35.

73 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, III. Praha 1951. s. 43.

74 Tamtéž, s. 50.

75 Tamtéž, s. 62.

76 SOKA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

77 Tamtéž.

„Na jaře roku 1620 byly české síly odhadovány na 25 000 mužů proti 26 000 mužů v oddílech Dampierrových a Buquoyových. Ale k těmto oddílům přistupovalo na 24 000 mužů pod Maxmiliánem Bavorským a na 10 000 mužů odhadovaná armáda Jana Jiřího Saského. Protože skrovné síly Unie byly více než dostatečně vázány armádou Spinolovou, byla vojenská převaha na jaře 1620 zjevně na straně císařských.“⁷⁸

V červnu 1620 bylo vydáno prohlášení krále Fridricha. Král psal, že si je vědom problémů se zběhlými vojáky, kteří okrádají poddané, odvádějí jim koně, dobytek a chovají se všelijak darebně. Každý takový, kdo by drancoval v Českém království, měl být zadržen a o všem musela být informována česká kancelář. Na Hradě pak bylo rozhodnuto o trestech pro tyto provinilce.⁷⁹

V září 1620 přišla Sušice do rukou císařského vojska a musela slíbit svou věnost císaři, což město bez bojů učinilo.⁸⁰ Dne 2. října 1620 se Fridrich Falcký vyjádřil, že by rád pomstil kruté jednání nepřítelů v Písku, Vodňanech, Prachaticích a Sušici. Dále měl v plánu, jak vyplývá z registru fondu Militare⁸¹, zabránit nepříteli v pochodu na Prahu v doprovodu své tělesné gardy a dalších čtyř kompanií. Fridrich na podzim ještě nechal rozšířit po zemi listy, v nichž upozorňoval na velké nebezpečí a na sílu nepřítelů: „*Věrní milí, jakož o tom dobrou vědomost máte, že vždy větší a větší na království toto naše české nebezpečí se valiti chce, a víc než z jedné strany nepřátelé do téhož království s nemalými vojsky vpád učiniti se strojí.*“⁸² Kvůli tomu zdůrazňoval nutnost naverbovat nové muže: „... za kteroužto příčinou mimo předešlou lidu krajského jízdného i pěšího výpravy v zemi sme naříditi a desátého člověka poddaného, a z měst pěšího vyzdvihnouti ráčili, tak abychom nepřátelům našim tím lépeji s pomocí Boží odolati mohli.“⁸³

Zatímco Mansfeld se pohyboval v západních Čechách v prostoru mezi městy Domažlice a Klatovy a hlídal hranici s Bavorskem, od Českých Budějovic se vydaly císařské jednotky s podporou Katolické ligy na Písek. Přes Strakonice, Horažďovice a Zelenou Horu se přiblížily 11. října až k Plzni. Plzeň již ale opevnil Mansfeld, který

78 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 110.

79 SOKA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

80 VOGELTANZ, Jan. Sušice za třicetileté války. **In:** *Vlastivědné zprávy muzea Šumavy* 2. Sušice: Muzeum Šumavy. s. 57.

81 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, III. Praha 1951.

82 SOKA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

83 Tamtéž.

ze západních Čech couval před španělským generálem Marradasem.⁸⁴

V noci ze 7. na 8. listopadu dorazilo stavovské vojsko s Kristiánem Anhaltem na bělohorskou planinu u Prahy. Na druhý den došlo k dvouhodinovému boji, který měl nakonec pro Čechy nedozírné následky.⁸⁵ Nechvalně proslulá bitva, která se odehrála na výšině u letohrádku Hvězda, pak na dlouhá léta změnila chod dějin.⁸⁶ Do jara 1621 byla stavovská vzpoura ukončena.⁸⁷

Po bitvě na Bílé hoře Fridrich uprchl a již 5. prosince 1620 kolovala po Čechách zpráva od Karla z Lichtenštejna: „... *kerak příčinou některých nešlechtných, zlých a nepokojných lidí toto království České, jako i jiné okolní země jsou k znamenité a velké skáze přišly, a podle toho mnoho krve křesťanské vylito jest, a zpáchavší tíž škůdcové takovou věc, jsou odsud z měst Pražských pryč ujeli, a toho že v vzpouře své ještě až posavad zůstávají, dokazují.*“⁸⁸ Ještě v téže zprávě nabádal Lichtenštejn všechny, kdo by měli nějaké informace o majetku a statcích těchto škůdců, aby vše neprodleně oznámili. Stejně tak, byl-li by jim někdo cokoliv dlužen, aby o tom sepsal zprávu.⁸⁹ Tento list považují za jeden z projevů následných konfiskací, protože právě Lichtenštejn byl pověřen císařem Ferdinandem II. jako zodpovědná osoba za trestání odpůrců v Čechách a odhadoval, že jen zabavený majetek odbojné šlechty by měl být v hodnotě pěti milionů tolarů a města pak zchudnou o 2 400 000 tolarů.⁹⁰

Tresty po skončení české fáze války začaly hned roku 1621. „*Prvním aktem teroru byla poprava 27 předáků povstání, vykonaná pod ochranou saských vojsk a oddílů Albrechta z Valdštejna na pražském Staroměstském náměstí 21. června 1621.*“⁹¹ Zároveň nastala vlna zabavování majetků a propukl rekatolizační proces. Císař se v následujících letech na Čechách snažil finančně zahojit, protože válka byla velmi nákladná záležitost. „*Císař a jeho mocní straníci byli nesmírně zadluženi už před povstáním a během povstání se otevřeně mluvilo o tom, že po válce bude provedeno oddlužení radikálním způsobem.*“⁹²

84 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 113.

85 Tamtéž, s. 116.

86 HOREJŠ-HORA, Petr. *Toulky českou minulostí 4*. Praha: Baronet, 1995. s. 7.

87 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 119.

88 SOKA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

89 Tamtéž.

90 KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka, obraz doby 1618-1648*. Praha: Paseka, 2000. s. 11.

91 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 135.

92 Tamtéž, s. 137.

2.4 Po stavovském pádu

V lednu 1622 dostal Marradas od Lichtenštejna instrukce o kvartýrech, podle nichž byly v Písku, ve Vodňanech a také v Sušici umístěny Marradasovy jízdy s Avandagnovým a Schaumburgovým regimentem a dvěma Paradisovými praporci. Kvartýrkomisaři zůstali Huerta, Španovský a Vratislav.⁹³

Dne 14. července 1622 poslal Lichtenštejn oznámení o generálním pardonu z 3. února téhož roku, který císař vydal v Innsbrucku. Lichtenštejn popisoval, jak tento pardon bude fungovat a koho se týká: „... tu velikou milost učiniti, a jistými patenty svými císařskými do krajů království Českého odeslanými, a vůbec publikovanými, jichž jest datum v Innsbrucku ve čtvrtek po slavnosti očišťování blahoslavené Panny Marie, léta 1622 se v tom milostivě a otcovsky vzkázati ráčil, že týmž všem provinilým osobám vyjímajíce však ty, jenž sou z dotčeného království Jeho Císařské Milosti se zdržují, takové jejich zasloužilé trestání na hrdle a cti odpouštěti, promíjeti a dotčeným listem svým císařským Generální Pardon dávati ráčí.“⁹⁴

Podle rozkazu hraběte Marradase mělo v srpnu zůstat v Prácheňském kraji na 200 mužů z Pechlerovy jednotky. Z podrobnějšího výčtu se můžeme dozvědět, že zatímco v Písku bylo 55 mužů, ve Vodňanech 30, v Prachaticích 20 a ve Strakoncích 20, tak v Sušici zůstávalo 55 vojáků.⁹⁵ V prosinci téhož roku se Marradas rozhodl, že zůstane ložirovat v Sušici.⁹⁶ Rok 1622 lze celkově hodnotit jako bojově méně aktivní, v Čechách došlo k návratu starých pořádků a katolicismu.⁹⁷

V červenci 1623 se na příkaz Lichtenštejna měnily povinnosti měst vůči Marradasovu vojsku. Každému jezdcovi se mělo náhradou za maso a pivo vyplácet 10 zlatých. Stejně nařízení přišlo i do měst: Jindřichova Hradce, Českých Budějovic, Soběslavi, Tábora, Vodňan, Písku, Prachatic, Strakoníc, Klatov a do Domažlic.⁹⁸ V září

93 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, III. Praha 1951. s. 232.

94 SOKA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

95 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, III. Praha 1951. s. 352.

96 Tamtéž, s. 379.

97 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 124.

98 Tamtéž, s. 426.

téhož roku pak dostala v Sušici ležící korneta poručeno, aby se odebrala směrem na Chotěboř, přes Tábor a Želiv.⁹⁹ Úlevu městu však odchod těchto vojáků nepřinesl, o necelý měsíc později se totiž dle rozkazu vydal do města regiment hraběte Pappenheima v doprovodu Hörla a Račina a měl zde vyčkat dalších pokynů.¹⁰⁰ Ještě 31. října 1623 žádaly Kašperské Hory o přesunutí 200 jezdců na zimu jinam, protože se o ně městečko nedokázalo postarat, když posílalo kontribuce do Sušice.¹⁰¹ Nejen Kašperskohorsko na tom bylo bídne, 1. června 1624 si stěžovaly Klatovy Valdštejnovi: „*Okolí i město jest úplně vytráveno a nouze je taková, že mnozí lidé, chtějíce hlad svůj poukrotiti, jítrocíl, kopřivy a lecjakous zeleninu sobě varí a s dítkami svými požívají, odkudž také v rozličné neduhy upadají.*“¹⁰² Roku 1624 navíc císař Ferdinand II. patentem prohlásil katolické náboženství za jediné tolerované.¹⁰³

V červnu 1624 bylo opět rozhodnuto o umístění kompanie Marradasova pluku do Sušice,¹⁰⁴ a ač se v ubytovacích dispozicích kompanií děly nějaké změny, kvartýr v Sušici setrval i v upravených plánech.¹⁰⁵ Během podzimu se ještě řešily problémy s vojáky, kteří bez rozkazu ložirovali v Kašperských Horách, přestože byli situováni do Sušice. Jejich přesunem byl pověřen Španovský.¹⁰⁶ I když se koncem roku plánovaly další změny kvartýrů, Sušice se nedotkly: „*Po odchodu oddílů do říše kníže zamýšlí provést změnu v kvartýrech Marradasovy jízdy, takže kompanie ležící na Zelené Hoře a v Plánici bude převedena jinam, s čímž nechť komisaři počítají. Marradasovy praporec, které ložírují v Sušici, v Klatovech a v Tachově, zůstanou na svých místech.*“¹⁰⁷

Města byla vyčerpávána velmi rychle, o čemž vypovídá i omluva z 11. července 1625. Rada města Sušice žádá za prominutí, ale není schopna poskytnout požadovaný počet koní, protože jim je zabrali vojáci.¹⁰⁸ V září 1625 je městům rozeslána

99 Tamtéž, s. 456.

100 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, III. Praha 1951. s. 527.

101 Tamtéž, s. 535.

102 Tamtéž, s. 639.

103 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 141.

104 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, III. Praha 1951. s. 653.

105 Tamtéž, s. 657.

106 Tamtéž, s. 674-695.

107 Tamtéž, s. 720.

108 Tamtéž, s. 755.

instrukce, aby Marradasovo vojsko zásobovala senem a slámou, a pokud by nemohla in natura, pak musí poskytnout finanční náhradu.¹⁰⁹ Na to opět reagovaly Kašperské Hory, které žádaly o zproštění povinnosti pomáhat s tímto úkolem Sušici.¹¹⁰ V roce 1625 se v Sušici objevil také Martin Huerta, který sem zajel cestou z Velhartic, aby projednal finální přestoupení města ke katolictví.¹¹¹

Dne 20. září 1625 poslala Sušice na žádost místodržících soupis škod způsobených vojáky. Šlo o 972 kop 18 grošů.¹¹²

Huerta, zdržující se stále v Sušici, byl několikrát vybízen, aby odjel pomoci potlačit sedláckou vzpuru v Markvarticích na Litoměřicku. Přestože v Sušici konal bohu libou činnost, obracel měšťany na správnou víru, měl zde ustanovit svého nástupce a uposlechnout rozkazu.¹¹³

Ke konci roku 1625 byli posláni vojáci na Domažlicko, aby zabránili jakémukoli vystoupení chodských sedláků. Začátkem následujícího roku se vyrojily zvěsti o tom, že obyvatelé několika šumavských vsí chystají spolu s některými měšťany ze Sušice, z Domažlic a Velhartic veliké povstání. Do těchto míst byli okamžitě vysláni další vojáci, aby vznik sebemenšího odporu potlačili.¹¹⁴ Náboženské problémy se začaly množit a stejně tak rostla i snaha Habsburků nekatolické směry omezovat. Soudit tak můžeme i podle nařízení královského podkomořího Přibíka Jeníška, který v lednu 1626 během svého pobytu ve Štěpánovicích u Klatov přikázal, aby Sušice vypravila tři konšely s děkanem do Klatov, kde měli odevzdat seznamy nekatolických a katolických obyvatel.¹¹⁵ Právě podkomoří Jeníšek byl pověřen místodržícími, aby v městech Sušici, Žatci, Klatovech, Litoměřicích a Nymburce zajistil, že posty v městské radě obsadí jen spolehliví katolíci.¹¹⁶ Marradasovi muži v kraji stále zůstávali a do Sušice v srpnu 1626 přibyli další. Desátník

109 Tamtéž, s. 799.

110 Tamtéž, s. 801.

111 VANČURA, Jindřich. *Dějiny někdejšího královského města Klatov*. První část II. dílu. Od r. 1620 do r. 1750. Klatovy: Město Klatovy, 1930-1932. s. 17.

112 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, III. Praha 1951. s. 802.

113 Tamtéž, s. 812.

114 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 143.

115 VANČURA, Jindřich. *Dějiny někdejšího královského města Klatov*. První část II. dílu. Od r. 1620 do r. 1750. Klatovy: Město Klatovy, 1930-1932. s. 19.

116 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, IV. Praha 1953, s. 7.

Marradasovy kompanie dostal rozkaz odvézt z Prahy 25 jezdců do Sušice.¹¹⁷ Konečně 22. října 1626 se dvě Marradasovy jízdne kompanie z Domažlic, Klatov a Sušice vydaly na cestu k moravským hranicím.¹¹⁸

2.5 Obnovené zřízení zemské a další průběh

Zlom nejen pro Sušici, ale pro celý český národ nastal, když císař v květnu 1627 vydal Obnovené zřízení zemské. To se pokusilo mimo jiné zatlačit češtinu do pozadí a hlavně bylo povoleno jen katolické náboženství.¹¹⁹

K 1. květnu 1627 došlo k sepsání vojska dlícího na území Čech. Podle tohoto soupisu byla v Sušici právě kompanie Martina de Hoeff-Huerty.¹²⁰ Dne 31. července 1627 pak Ferdinand II. poslal i do Sušice mandát o náboženství, ve kterém se doporučuje nekatolíkům přejít na správnou víru a určení rekatolizační komisaři je k tomu mají v půlroční lhůtě přimět. Nekatolíci by se pak v království neměli zdržovat ani zde vlastnit majetek.¹²¹ V tomto období byl opět aktivní již jmenovaný podkomoří Přibík Jeníšek z Újezda. V srpnu 1627 chtěl od Klatov, Sušice a Domažlic seznam osob nekatolického vyznání, které patřily k vyšším stavům: „...*kteřé by nebyly až posavád svatého katolického, římského a samospasitelného náboženství, nýbrž se ještě přidrželi scestných bludů a sekt kacírských a zvláště aby doložili, kteří tak urputnější jsou a jiné spolusousedy jejich pobízejí...*“¹²² Zřejmě ale sušičtí neuposlechli, protože se do města záhy vydali další vojáci, kteří tu několik měsíců zůstávali a město tak zatěžovali. Pak přijel do města i sám pan podkomoří a rada města mu jednomyslně slíbila, že nejpozději do příštího roku přijme katolickou víru. Za tento slib se Jeníšek přimluvil, aby vojsko bylo z města staženo. Pravděpodobně ale ani tento závazek Sušice nesplnila, jelikož do města byl na dva týdny vyslán misionář Vojtěch Chanovský, avšak ani ten nenaplnil očekávání pana

117 Tamtéž, s. 145.

118 Tamtéž, s. 179.

119 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 158.

120 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války – Regesta fondu militare*. Archiv min. vnitra, IV. Praha 1953. s. 217.

121 SOkA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

122 VANČURA, Jindřich. *Dějiny někdejšího královského města Klatov*. První část II. dílu. Od r. 1620 do r. 1750. Klatovy: Město Klatovy, 1930-1932. s. 20.

podkomořího.¹²³ Přibík Jeníšek byl velmi horlivým bojovníkem za katolicismus, vyhrožoval proto dalšími vojáky ve městě nebo ustavením cizího přespolního rychtáře. Podezřívával domácí městskou radu, že je v těchto otázkách velmi nedůsledná.¹²⁴

V červenci 1628 ustanovil Ferdinand II. nové hejtmany Prácheňského kraje, a to Jiřího Lokšana z Lokšanu a Zdenka Ježovského z Lub a na Kalenicích.¹²⁵ Roky 1629 a 1630 jsou na informace chudé, ale můžeme předpokládat, že obraz města se nijak zásadně nezměnil, to znamená přítomnost vojáků, finanční i materiální vyčípanost a náboženská nejednotnost.

Roku 1631 byl prácheňským hejtmánem Albert Beneda z Nečtin. Ten po návštěvě Sušice napsal místodržícím do Prahy, jak nedostatečně vybavené královské město našel. Především vojenská opatření hodnotil neuspokojivě. Proto se domluvil s vedením města, že by zde bylo třeba naverbovat 100 mužů pro případnou obranu před nebezpečím. K tomu ale chyběly dostatečné prostředky.¹²⁶ Ve městě se však v témže čase nacházeli výběrčí berně Diviš Vimberský a Jan Fridrich Ouštický, a tak hejtmán žádal, aby půjčili městu pro výše zmíněné účely 2000 nebo alespoň 1000 zlatých.¹²⁷ Ještě 6. prosince 1631 dorazil z Vídně list, v němž Ferdinand II. svolával na 2. ledna 1632 sněm do Českých Budějovic.¹²⁸ „Protož vám všem i jednomu každému zvláště milostivě a dostatečně poroučíme, abyste se v najmenovaný den do města našeho královského Budějovic Českých v konečnosti sjeli a hned na rathauze téhož města milostivou vůli naši, kteráž vám skrze naše komisaře oznámena bude, poslušní poddaní doslejšali...“¹²⁹

Válka už se vlekla příliš dlouho a potíže se hromadily. Poddaní často utíkali do sousedních zemí, a to po celou dobu konfliktu. Tito lidé se zpravidla neusazovali daleko, pravděpodobně doufali v brzký návrat. V zahraničí vznikala i centra české emigrace, především v Nizozemí (okolí Amsterdamu, Leidenu a Haagu) nebo v Braniborsku.¹³⁰ Od roku 1629 také došlo k řadě povstání ať už na Turnovsku, Roudnicku

123 Tamtéž, s. 21.

124 Tamtéž, s. 22.

125 SOkA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

126 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, IV. Praha 1953. s. 278.

127 Tamtéž, s. 279.

128 SOkA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

129 Tamtéž.

130 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 161.

nebo Prácheňsku.¹³¹

Rok 1632 byl zlomovým, zemřeli velikáni bitevních polí jako hrabě Tilly, který podlehl svým zraněním z bitvy u Rainu na Lechu.¹³² V listopadu v bitvě u Lützeniu padl hrabě Pappenheim.¹³³ V téže bitvě zahynul ale i švédský král a vojevůdce Gustav II. Adolf.¹³⁴ Také pro Lennarta Torstenssona to nebyl šťastný rok, při útoku na Valdštejnův tábor nedaleko Norimberka padl do zajetí a rok strávil ve vězení.¹³⁵ Hlavními aktéry v této fázi války se stávají Švédové.

Že se zásoby tenčily, dokazoval i patent psaný 10. října 1633, ve kterém císař nařídil odvody občanů pro vojsko v naturáliích. Kupříkladu faráři měli odvádět jednu a tři čtvrtě libry másla, kupci 18 liber, každý dvůr 4 libry, rychtářové 12 liber a podobně. Dále šlo o odvody masa všeho druhu (telecí, skopové, hovězí, vepřové) a kdo nemohl maso, pak musel vyplatit každou libru dvěma krejčary. Dané množství měl lid předat generálkomisařům bez zbytečných odkladů.¹³⁶ Po střídavých úspěších katolické strany se císařská vojska stáhla do západních Čech. Měla zde očekávat vpád Švédů z Bavorska.¹³⁷

Rok 1633 byl ve švédské fázi velmi zásadní. Valdštejn vedl jednání s nepřítelem i českou emigrací, což mu bylo později velmi vyčítáno. Bitvu u Stínavy tento vojevůdce ještě vyhrál a velkoryse po ní propustil zajatce, ale Regensburg už armáda neubránila a padl do rukou Švédů. V dalším roce byl Valdštejn zbaven vedoucí pozice u armády a nahrazen hrabětem Gallasem.¹³⁸ Znovu se projevuje vyčerpanost země, když se loupeživí vojáci objevili i v Prácheňském kraji a 19 z nich byl zadrženo a uvězněno v Sušici. Pro vyčerpané město byl problém je živit, a tak krajští hejtmáni žádali české místodržící, aby brzy rozhodli o trestu pro zmíněné provinilce.¹³⁹

Všichni si byli dobře vědomi, že pro Čechy bude další zima a další nutnost

131 Tamtéž, s. 170.

132 KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka, obraz doby 1618-1648*. Praha: Paseka 2000. s. 378.

133 Tamtéž, s. 379.

134 Tamtéž, s. 396.

135 Tamtéž, s. 400.

136 SOKA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

137 VOGELTANZ, Jan. Sušice za třicetileté války. **In:** *Vlastivědné zprávy muzea Šumavy 2*. Sušice: Muzeum Šumavy. s. 63.

138 NAKLADATELSTVÍ LIBRI. *Dějiny země Koruny české v datech* [online]. 1998 [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/dejiny/>.

139 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války – Regesta fondu militare*. Archiv min. vnitra, IV. Praha 1953. s. 341.

podporovat armádu téměř fatální. Místodržící proto v říjnu 1634 naléhali na císaře Ferdinanda II., aby nevkládal vojsko do této země. Prosili, aby zatížil jiné země, které to břímě války nenesly ještě v takové míře, jako země české. I přesto se počítalo se samplacy v Klatovech, Sušici a Táboře.¹⁴⁰ Na začátku následujícího roku se znovu Češi snažili upozornit Vídeň, v jak problematické situaci se nacházejí, jak náročné je obstarat císařská vojska a jak málo už zde lidé mají. Chtěli především úlevu pro kraje Bechyňský a Prácheňský.¹⁴¹ V roce 1635 císař získal nového spojence, saského kurfiřta Jana Jiřího a protihabsburská koalice začala slábnout.¹⁴²

2.6 *Poslední fáze války*

Roku 1635 začala poslední a nejdelší fáze třicetileté války. Do konfliktu se zapojila Francie, která uzavřela smlouvu se Švédskem a další dohody s Nizozemím, Mantovou, Savojskem a Parmou.¹⁴³ Tahle fáze se spíše proměnila v pustošící nájezdy a nekonečné drancování.¹⁴⁴ Čechy měly za úkol zásobovat vojsko Hatzfelda a vojáky ze Saska. Novým vrchním proviantmistrem v království se stal Skuhrovský a situaci neměl rozhodně lehkou: „v červenci (1636) si posteskl místodržícím, že jeho předchůdce Jiří Vilém Michna měl zcela jinou pozici, neboť kontribuce vynášely za něho v jediném měsíci víc, než nyní za celý rok. Království bylo tak zhubeno, že tu nebylo ani dost masa pro vojáky a dobytek musel být přiháněn z Uher.“¹⁴⁵ Další újmou pro zemi bylo verbování, kdy se muselo sehnat 1800 rekrutů pěších a 500 jezdců.¹⁴⁶

Dne 15. února 1637 zemřel Ferdinand II., hlava Habsburské monarchie. Na trůn usedl jeho syn Ferdinand III., kterého měl císař se svou první manželkou Marií Annou Bavorskou.¹⁴⁷ Se změnou panovníka přišlo i nové mírové úsilí a lid naplnily nové naděje.

140 Tamtéž, s. 349.

141 Tamtéž, s. 359.

142 NAKLADATELSTVÍ LIBRI. *Dějiny zemí Koruny české v datech* [online]. 1998 [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/dejiny/>.

143 Tamtéž.

144 KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka, obraz doby 1618-1648*. Praha: Paseka 2000. s. 48.

145 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války – Regesta fondu militare*. Archiv min. vnitra, V. Praha 1954. s. 5.

146 Tamtéž, s. 6.

147 HAMANNOVÁ, Brigitte. *Habsburkové: životopisná encyklopedie*. Praha: Brána, 2010. s. 99.

V rekatolizaci ale Ferdinand III. pokračoval, což je po výchově u jezuitů pochopitelné.¹⁴⁸ V červnu stejného roku žádal sušický měšťan a rychtář Matouš Vopřcha z Feldensteina o navrácení půjčky, kterou poskytl Mikulášovi Deymovi ze Stříteže, komisaři pověřenému zásobováním Gordonova pluku, a dále aby mu bylo vráceno 100 strychů žita, které v roce 1634 zapůjčil do proviantu armádě u Řezna.¹⁴⁹

Roku 1639 zesílil tlak Švédů. Generál Bannér vtrhl do severních Čech a vojsko zde začalo rabovat a loupit. Postupně se jejich násilná tažení rozšířila po celé zemi, i když Prahu se jim dobýt nepodařilo a nedokázali proniknout ani na Moravu.¹⁵⁰ Ve stejné době psali hejtmané Plzeňského kraje Lapáček a Švamberk českým místodržícím, že nemohou splnit rozkaz, který se týkal odkoupení obilí od obyvatelstva, jelikož kraj do nedávné doby vyživoval deset regimentů a musela jim na to přispívat i města ležící na okraji Prácheňského kraje.¹⁵¹ V červenci 1639 chtěl Dominico Casatta, velitel Puchheimova pluku, aby jeho mužům byly určeny kvartýry na odpočinek, jmenovitě České Budějovice, Vimperk, Volyně a Sušice.¹⁵² O několik dní později zdůrazňuje početnost svého regimentu a vyžaduje kvartýr v Sušici.¹⁵³ Z dopisu hejtmanů Prácheňského kraje Vratislava a Deyma kolegům Švamberkovi a Lapáčkovi v září vyplývá, že vypomohou Plzeňsku částkou 12 000 zlatých. Vybráním příspěvků byl pověřen sušický rychtář Jan Střela.¹⁵⁴ Stále se hromadily stížnosti obyvatel na vojáky, jejich jednání a obtěžování. Vojenská morálka značně pokulhávala.¹⁵⁵ Oficiálně sepsali výtku i plzeňští hejtmani, výše uvedení Švamberk s Lapáčkem, a pokoušeli se vylíčit místodržícím, jak je kraj kvartýrováním zničený a lidé odtud utíkají.¹⁵⁶ Svou nespokojenost nevyjadřovali jen zástupci krajů, ale i měst: Německý Brod, České Budějovice, Kutná Hora, Hradec Králové, Chrudim, Kadaň, Locket, Louny,

148 Tamtéž, s. 100.

149 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, V. Praha 1954. s. 132.

150 NAKLADATELSTVÍ LIBRI. *Dějiny zemí Koruny české v datech* [online]. 1998 [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/dejiny/>.

151 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, V. Praha 1954. s. 292.

152 Tamtéž, s. 310.

153 Tamtéž, s. 314.

154 Tamtéž, s. 336.

155 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, VI. Praha 1955. s. 83.

156 Tamtéž, s. 86.

Mělník, Most, Nymburk, Žatec, Vyšehrad, Strakonice, Sušice a Domažlice.¹⁵⁷ Během přelomu let 1639 a 1640 kvartýrovalo na Prácheňsku Piccolominiho vojsko a velitel sám měl svůj hlavní stan v Sušici.¹⁵⁸

Roku 1641 přišla další vlna švédských útoků. Dne 13. února psal Jan Wallikh měšťan a hostinský v Černošíně upozornění, že k nim přijel oddíl nepřátel čítající asi 1 000 mužů a 70 kompanií se chystá směřem na Klatovy a Sušici. Informoval také o krutém počínání Švédů. V Horšovském Týně požadovali výpalné 10 000 říšských tolarů.¹⁵⁹ Švédské jednotky se v Sušici musely objevit již koncem února a ještě v polovině března tu setrvalo 1 600 vojáků. Sušičtí sice uklidňovali hejtmana Prácheňského kraje i místodržící, že nepřítel má obavy a nejspíš odejde, ale i tak muselo město zaplatit výpalné 14 000 zlatých. Švédové se ale příliš dlouho nezdrželi a do Sušice se vrátili vojáci Piccolominiho.¹⁶⁰

V březnu 1642 se opět množily stížnosti na neukázněné chování jezdců, a tak byli velitelé v Domažlicích, Sušici a ve Stříbře důsledně žádáni, aby jejich řádění zarazili.¹⁶¹ Během jara téhož roku se k císaři dostaly zprávy o špatných finančních stavech a zadluženosti měst. Mezi tato města se řadila i Sušice, patřily sem také Domažlice a Klatovy. Ferdinand III. psal 27. dubna 1642 českým místodržícím, že si je potíží vědom a bude nutno je citlivě zvážít.¹⁶² Situace se začala zhoršovat, Švédové zvítězili u Svídnice a v červnu dobyli Olomouc. Brutální zásah pak přišel v listopadu, kdy císařovy jednotky porazil v bitvě u Breitenfeldu velitel Torstensson.¹⁶³

157 Tamtéž, s. 83.

158 VANČURA, Jindřich. *Dějiny někdejšího královského města Klatov*. První část II. dílu. Od r. 1620 do r. 1750. Klatovy: Město Klatovy, 1930-1932. s. 84.

159 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, VI. Praha 1955. s. 156.

160 VOGELTANZ, Jan. Sušice za třicetileté války. **In:** *Vlastivědné zprávy muzea Šumavy* 2. Sušice: Muzeum Šumavy. s. 67.

161 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, VI. Praha 1955. s. 260.

162 VANČURA, Jindřich. *Dějiny někdejšího královského města Klatov*. První část II. dílu. Od r. 1620 do r. 1750. Klatovy: Město Klatovy, 1930-1932. s. 90.

163 NAKLADATELSTVÍ LIBRI. *Dějiny zemí Koruny české v datech* [online]. 1998 [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/dejiny/>.

Na sklonku roku 1642 došlo k rozvržení kvartýrů, přičemž v Prácheňském kraji byly poslány dvě kompanie do Prachatic, Horažďovic a Sušice, v Písku a ve Vodňanech zůstalo po jedné.¹⁶⁴

V novém roce převzal velení na císařské straně Matyáš Gallas, proti němuž ze Saska mířil Torstensson.¹⁶⁵ Vojsko bylo třeba doplnit o nové muže, Skuhrovský dostal na starost proviant pro vojáky a města Sušice, Stříbro a Žatec dostala od místodržících uloženo, aby připravila kvartýry pro přicházející žoldáky.¹⁶⁶ Skuhrovský 19. října 1643 reagoval, že i když má povinnost dodat do kvartýrů maso a obilí, nemá kde proviant brát. Doporučoval, aby finance půjčila města, o která se jedná, tedy Sušice, Stříbro a Žatec.¹⁶⁷

Ač byla vyvíjena stále větší snaha o smír a ukončení války, města trpěla dál. Dne 1. září 1644 se sami čeští místodržící přimlouvali u nejvyšších berníků, aby Sušici odpustili nápojové daně za poslední rok z důvodu vyčerpanosti vlivem posledního kvartýrování.¹⁶⁸ V tomto roce stál v čele města rychtář Tomáš Felix Rozacinus z Karlsperka¹⁶⁹ a správcem proviantu byl Petr Crocín. Ti spočítali obilí a odeslali české komoře soupis toho, co leželo v sušickém proviantním skladu. Petr Crocín k tomu žádal o propuštění ze služby.¹⁷⁰ Zanedlouho přišla prosba, týkající se právě tohoto obilí: „Do města byl ložírován dvůr a plk. štáb generálvachtmistra Trautische. Poněvadž měšťanům není možno vychovávat tolik důstojníků a vojáků, pisatelé prosí, aby jim bylo vydáno k výpomoci obilí složené v sušickém proviantním skladišti.“¹⁷¹ Dne 9. ledna 1645, aby mohlo být o vojáky generálvachtmistra Trautische postaráno, se vybralo ze skladiště 120 strychů pšenice a 70 žita.¹⁷²

164 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, VI. Praha 1955. s. 414.

165 VOGELTANZ, Jan. Sušice za třicetileté války. **In:** *Vlastivědné zprávy muzea Šumavy 2*. Sušice: Muzeum Šumavy. s. 68.

166 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, VII. Praha 1955. s. 119.

167 Tamtéž, s. 122.

168 Tamtéž, s. 231.

169 Tamtéž, s. 260.

170 Tamtéž, s. 258.

171 Tamtéž, s. 273.

172 Tamtéž, s. 281.

V březnu pak proběhla bitva u Jankova, velmi krvavá srážka, která skončila vítězstvím Švédů.¹⁷³ Po tomto švédském úspěchu byl přesvědčován Maxmilián Bavorský, aby poskytl několik tisíc mužů na pomoc císařskému vojsku. Jako zástavu si mohl zvolit města Klatovy, Domažlice nebo Sušici, případně Chebský kraj. Bavorský kurfiřt však ze strachu před Švédy tuto nabídku odmítl.¹⁷⁴

Situace se příliš nezměnila ani na jaře 1645. Jezdci generállaajtnanta Gallase zůstávali u Sušice a čekali zde na další rozkazy. Ve stejném psaní, ve kterém čeští místodržící sdělovali císaři polohu Gallasova vojska, ho usilovně žádali, aby kvartýrování v Čechách co nejvíce omezil, protože už tu na to nebyly prostředky. Také by místodržící uvítali svolání zemského sněmu.¹⁷⁵ Dne 11. května 1645 bylo Gallasovi nařízeno, aby vojska z Čech i Slezska soustředil v oblasti mezi Sušicí, Českým Krumlovem a Českými Budějovicemi s dodatkem, že hlavní kvartýr bude právě v Budějovicích. V souvislosti s tím se opět řešila starost o náležité zásobování.¹⁷⁶ O dva dny později se rozdělovalo mužstvo připravené k hotovosti a do Prácheňského kraje z něj bylo posláno 200 mužů. Podobné dělení následovalo i s koňstvem, v němž obdržel zdejší pluk koní 60.¹⁷⁷ Císař roku 1645 udělal ze svého mladšího bratra vrchního velitele císařské armády a k tomuto povýšení arciknížeti Leopoldu Vilémovi gratulovala i česká komora. V dopise ze 17. května 1645 její členové horlivě ubezpečovali o své podpoře a neustávající snaze zásobovat vojsko i přes těžké poměry, které v Čechách panovaly. Co se týkalo proviantu pro vojáky u Sušice, Krumlova a Budějovic, komora uložila proviantním správcům, aby předložili seznam stávajících zásob. Z něj vyplynulo, že proviantu není dost pro tolik vojáků a na jeho shánění chybějí prostředky.¹⁷⁸ Protože v těchto místech, kde se vojsko právě zdržovalo, nebyl žádný stálý sklad, dostali za úkol obyvatelé okolních míst svézt do měst vše potřebné. Pomoci měli také proviantní direktori hrabě z Vrtby a Vilém

173 NAKLADATELSTVÍ LIBRI. *Dějiny zemí Koruny české v datech* [online]. 1998 [cit. 2014-03-08].

Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/dejiny/>.

174 VANČURA, Jindřich. *Dějiny někdejšího královského města Klatov*. První část II. dílu. Od r. 1620 do r. 1750. Klatovy: Město Klatovy, 1930-1932. s. 97.

175 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války – Regesta fondu militare*. Archiv min. vnitra, VII. Praha 1955. s. 328.

176 Tamtéž, s. 343.

177 Tamtéž, s. 345.

178 Tamtéž, s. 347.

Albrecht Kolovrat.¹⁷⁹

V polovině června 1645 má z Litoměřického a Loketského kraje přibýt k Písku a Sušici značný počet vojáků, které povedou komisaři Šimon Hofman z Kolínce a Jan Rivola.¹⁸⁰ Koncem června přijel z Lince do Sušice Gallas a nařídil, aby se shromáždily pluky rozložené kolem Sušice.¹⁸¹ Dne 8. července už z města psal českým místodržícím, že potřebuje odvézt do Lince dělostřelecké potřeby nějakými fůrami či venkovskými povozy. Koně pak budou s doprovodem posláni zpět a vše bude dodatečně splaceno. Prosil místodržící, aby mu vyšli vstříc a byli nápomocni při plnění tohoto rozkazu arciknížete Leopolda Viléma.¹⁸²

Albrecht Vilém z Kolovrat se v polovině července 1645 chystal na služební cestu s cíli Sušice, České Budějovice a okolí a sháněl na ni 100 zlatých.¹⁸³ Díky psaní z října téhož roku se můžeme domnívat, že šlo o cestu spojenou se zjišťováním stavu zásob a proviantu na Sušicku a Českobudějovicku a Albrecht Vilém z Kolovrat byl pro tento úkol zřejmě nejpopulanější z povolanych. Dopis byl totiž veden jako od proviantních direktorů českým místodržícím. Obsah vypovídal o stavu skladu v Chebu, jenž byl úplně prázdný, a měl se tudíž doplnit proviantem ze Sušice a Domažlic. Direktori žádali místodržící, aby rozkázali zdejším hejtmanům zajistit pro tento účel povoz.¹⁸⁴ V roce 1645 také dva Sušičtí měšťané poskytli armádě 110 věder vína. Dne 28. března 1646 se přimlouvali polní maršál Hatzfeld, nejvyšší komisař Zahrádecký a Jan de Wert, aby jim bylo víno zaplaceno. Na tento výdaj 1 100 říšských tolarů se ale musel nejprve najít zdroj.¹⁸⁵

Během zimy 1645-1646 se neválčilo údajně pro velké mrazy a množství sněhu. V Klatovech byl na tuto zimu ubytován štáb arciknížete Leopolda Viléma a do Sušice bylo vloženo dělostřelectvo.¹⁸⁶ Mírová jednání se brzy začnou chýlit ke konci, rok 1646 však nepřinesl žádné významné posuny či zvraty. V únoru 1647 psal Mařan Bohdanecký, který

179 Tamtéž, s. 348.

180 Tamtéž, s. 365.

181 Tamtéž, s. 369.

182 Tamtéž, s. 378.

183 Tamtéž, s. 380.

184 Tamtéž, s. 410.

185 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, VIII. Praha 1957. s. 51.

186 VANČURA, Jindřich. *Dějiny někdejšího královského města Klatov*. První část II. dílu. Od r. 1620 do r. 1750. Klatovy: Město Klatovy, 1930-1932. s. 99.

měl na starosti vybírání dávek z masa, másla, sýra, ryb, dříví a podobně, že Prácheňsko a Prachaticko jsou plné zlodějů. Zběhlí vojáci od arciknížecího hlavního štábu přijeli i do Sušice.¹⁸⁷ Císař si byl vědom náporu spojeného s kvartýrováním a vleklou válkou. Snažil se ulehčovat situaci, a tak radil Leopoldu Vilémovi, aby odvedl pokud možno svůj dvůr ze Sušice a z Čech.¹⁸⁸

2.7 Rok 1648

Zatímco již v lednu uzavřeli separátní mír Španěle s Nizozemci,¹⁸⁹ k dohodám ve vestfálských městech došlo až v březnu. Bylo ustanoveno, že náboženské poměry se vrátí do bodu, ve kterém byly na počátku roku 1624.¹⁹⁰ Švédové ale zatím zbraně nesložili, naopak ještě 25. června 1648 varoval plzeňský proviantmistr Matouš Augustin Kačerovský, že Königsmark vstoupil do Čech, podmanil si Horšovský Týn a vyslal své vojáky na Domažlice, Klatovy a Sušici. Vtrhl také do Stříbra a dále pokračoval na Teplou a k Lokti nebo Falknovu. Proti tomuto nepříteli se mezitím formovalo vojsko generálvachtmistra Ebersteina o síle minimálně 4000 mužů.¹⁹¹ Na městech jako právě Sušice, Klatovy, Kašperské Hory a dalších si Švédové vynutili výpalné.¹⁹² V srpnu se Königsmark s vojskem dostal až do Prahy, kde začali jeho muži loupit a rabovat. Často používané, ale trefné klišé je, že válka začala i skončila v Čechách, v Praze. Mír pak byl konečně podepsán 24. října 1648 v Münsteru a Osnabrücku.¹⁹³

2.8 Válečné konfiskace

Hned po vzpouře českých stavů v roce 1618 byla vydávána opatření trestající tyto vzpurné habsburské nepřátele. Císař svým dekretem z roku 1619 dával na vědomost, že

187 Tamtéž, s. 101.

188 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, VIII. Praha 1957. s. 165.

189 NAKLADATELSTVÍ LIBRI. *Dějiny zemí Koruny české v datech* [online]. 1998 [cit. 2014-03-08].
Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/dejiny/>.

190 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 199.

191 LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války* – Regesta fondu militare. Archiv min. vnitra, VIII. Praha 1957. s. 249.

192 Tamtéž, s. 250.

193 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 199.

zabavené majetky mají připadnout císaři. Tyto finanční injekce byly použity na vydržování vojska.¹⁹⁴ V krajích Prácheňském a Plzeňském se na chodu konfiskací podílel Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka. Navrhl roku 1620 následující systém. Měli být v každém kraji určeni dva komisaři, kteří by na zabavované statky dosazovali loajální správce a vynucovali by si poslušnost. Tito správci by byli povinni každý týden předkládat soupis příjmů a výdajů a odvádět ze statku každý měsíc hotovost. Z části odvedených peněz by se zaplatili jak komisaři, tak navíc písaři. Dal také podnět k umístění těchto komisařů do Sušice. Zabavením statků měli být postiženi ti poddaní, kteří utekli před císařským vojskem, věrní žádné pokuty platit neměli, jako například Jeníšek z Újezda.¹⁹⁵ Don Baltasar de Marradas dostal za úkol komisařům pomáhat v jejich práci. Sídlem komisařů se skutečně podle návrhu Slavaty stala za Prácheňský kraj Sušice a za Plzeňský byly určeny Klatovy. Komisaři si za svou práci mohli z uzmutých statků nechávat týdně 40-50 kop míšeňských grošů týdně na cesty a jiné výdaje. Tři kopy týdně pak měli platit písařům. Jako komisaři na Prácheňsku byli vybráni Henrych Libštejnský z Kolovrat na Žichovicích a Hrádku a Jan starší Vratislav z Mitrovic a na Protivíně.¹⁹⁶

Nejvyšší vachtmistr listem psaným v prosinci 1620 v Sušici oznamoval, že statky Vlachovo Březí, Budkov a Lhotku, Čkyni, Bohumilice a Zdíkov udělil do správy Vítovi Pelhřimovskému.¹⁹⁷ V následujícím roce, po staroměstské exekuci, císař sice slíbil, že tresty na hrdle již nebudou, nicméně konfiskace rozhodně neskončily.¹⁹⁸ V červenci 1621 Ferdinand II. nařizoval prošetřit vinu i jmění jednotlivých obcí, a podle míry provinění měla být následně udělena pokuta, avšak mírná, aby neznemožnila chod města.¹⁹⁹ Mnohé obce však věčným kvartýrováním a vyživováním vojska tak zchudly, že některé odňaté statky jim byly navraceny jako například roku 1628 Klatovům nebo Sušici. Přesto se udává, že královská a věnná města přišla během konfiskací o majetek v hodnotě 2 403 870 kop míšeňských.²⁰⁰

194 BÍLEK, Tomáš. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha, 1882. s. XVII.

195 Tamtéž, s. XIX.

196 Tamtéž, s. XX.

197 Tamtéž, s. XXVI.

198 Tamtéž, s. LIX.

199 Tamtéž, s. IC.

200 Tamtéž, s. CI.

Mnohé statky byly postoupeny vojevůdcům za jejich věrné služby, například Don Baltazar de Marradas dostal za své věrné služby statky v Bechyňském, Prácheňském a Plzeňském kraji.²⁰¹

Sušice přijala k sobě po roce 1618 některé příslušníky stavů. Když však k městu v září 1620 dorazilo 1500 vojáků s generálem Marradasem v čele, k boji nedošlo a Sušice se vzdala.²⁰² Don Baltazar de Marradas poznamenal, kdo z vyššího stavu a rytířů byl přítomen: Jan Jiří z Žembergka na Kněžicích se svým bratrem Bohuslavem, Jan Šebestián z Žembergka a na Oučíně, pan Václav Mičan, Vilém a Kryštof bratři Kocové z Dobrše, bratři Václav, Dětleb, Milota, Markvart a Bohosud Kocové na Volšovech a Hlavňovicích se svým strýcem Dětlebem Kocem, dále pan Petr Mikuláš Malovec se svým synem Kryštofem z Malovic, pan Zdeněk Ježovský z Lub, bratři Šofmanové Václav Markvart a Vilém Protiva, bratři Jan Vojislav a Zdeněk Branišovští, bratři Breští Oldřich a Václav z Ploskovic, pan Václav Běšín, Petr Kaba, Adam Chřepický, bratři Jiří Login a Karel Perglarové a pan Jan Joachim Čejka z Olbramovic. Všichni jmenovaní požádali o odpuštění a prominutí, tedy pardon, který jim 28. července 1621 u Tábora potvrdil právě Marradas.

Přestože jim byla udělena milost, někteří po přezkoumání nezůstali ušetřeni pokut. Jan Vojislav Branišovský rytíř z Branišova byl sice omilostněn, avšak roku 1623 byl odsouzen k odebrání pátého dílu jmění, ze kterého nakonec královskému fisku (státní pokladně) připadlo 840 kop míšeňských.²⁰³ Václav Březský rytíř z Ploskovic byl také pardonován, ale v roce 1623 odsouzen k odevzdání třetího dílu jmění. Propadl tedy jeho statek Bílenice, který za 5 000 zlatých odkoupil vojevůdce Huerta. Václav Březský během války konvertoval ke katolictví a žádal o navrácení statku.²⁰⁴ Kryštof Koc rytíř z Dobrše dostal stejný trest jako Václav Březský, a tak císaři propadly statky Ouborsko a Běhařov.²⁰⁵ Naopak například Petr Mikuláš starší Malovec rytíř z Malovic byl od pokuty osvobozen.²⁰⁶ Václav Košan Malovec ale se svým synem hned po kapitulaci Sušice uprchl ze země, ani o milost nepožádal. Majetek, který měl zdědit roku 1630 po smrti své matky, tak propadl

201 Tamtéž, s. CXXIII.

202 BÍLEK, Tomáš. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. (Druhá část) Praha, 1882. s. 1215.

203 BÍLEK, Tomáš. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. (První část) Praha, 1882. s. 39.

204 Tamtéž, s. 42.

205 Tamtéž, s. 273.

206 Tamtéž, s. 356.

královské pokladně.²⁰⁷

Dne 21. května 1624 byla milost udělená Marradasem Sušici schválena, vina byla městu odpuštěna a všechny svobody a privilegia byly zachovány.²⁰⁸ Podle tohoto pardonu zůstaly městu i jeho statky, tedy vesnice Dobršíň, Chmelná, Kadčice, Podmokly, Humpolec a Platoř s lesy, rybníky a příslušenstvím, dále dvůr Valšov s příslušenstvím, mlýn s pilou a chalupou pod Bohdašicemi a k němu dvě strouhy, dvůr Božanovský, farnost v Rajsku, svobodný dvůr v Stupném a poplužní dvůr Bohdašický.²⁰⁹

Přesto ale Sušice byla v bídném stavu, kromě vydržování vojska musela také zaplatit Švédům, a došlo i ke dvěma požárům. V letech 1631 a 1633 pak muselo město zastavit své statky Platoř a Humpolec s poplužním dvorem Vrabcovským Adamovi Voprchovi z Uračova.²¹⁰

2.9 Nekatolíci

Z náboženských důvodů opustil Sušici například Adam Čech s manželkou Evou a se dvěma syny. Uprchli do Saska a zanechali zde dům na předměstí za 800 kop, dvůr za 400 kop, 6 dědin a k tomu dvě louky za 1 900 kop, tedy majetek v celkové hodnotě 3 100 kop míšeňských. Po srážce všech dluhů putovalo do královské kasy 222 kop míšeňských. Dalším emigrantem byl Václav Čejšev se svou manželkou a dětmi, kteří utekli do Trenčína a ještě před odchodem svůj dům a dědinu za 830 kop prodali. Po Kateřině Hřepické rozené z Modliškovic zůstal domek jen v hodnotě 300 kop. Karel Hubáček před svým úprkem dům odevzdal obci na splacení dluhů.²¹¹ Martin Krocín tu stavení, dvůr a pole nechal svým katolickým dětem. Po Janu Lochotinském a jeho ženě zůstal jen zadlužený a pustý objekt. Do Trenčína prechl také Jiří Ploňk s manželkou. V Sušici po něm zbyl od vojska zničený dům a dědiny v hodnotě 950 kop. Stejný cíl cesty měl i Matouš Prokopides s manželkou. Domek za 400 kop tu po nich zůstal ještě nad svou cenu zadlužený. Zikmund Podkostelský odešel do Polska. Do Uher utíkali Václav Řičanský s ženou a synem a Pavel Svoboda s chotí. Po těch zůstaly nedoplatené domy

207 Tamtéž, s. 355.

208 BÍLEK, Tomáš. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. (Druhá část) Praha, 1882. s. 1216.

209 Tamtéž, s. 1217.

210 Tamtéž, s. 1218.

211 Tamtéž, s. 1219.

sirotkům náležející. Ondřej Šereter zanechal ve městě dům za 1 100 kop, což vyneslo královské komoře 391 kop míšeňských. Velká rodina Řehoře Temla, choť Eva a tři potomci, zamířila do Šoproně v Uhrách, přičemž zde nechala za 1 215 kop dům, pivovar, sad a dědinku, což pak připadlo primasovi Matouši Voprchovi. Vlivem odchodu těchto zmíněných sušických nekatolíků, přišlo do královské komory 973 kop míšeňských.²¹²

212 Tamtéž, s. 1219.

3. MĚSTO NEJEN VE VÁLCE

3.1 Městská správa

3.1.1 Rychtář

Jednu z vedoucích pozic ve městě měl rychtář. Ještě na konci středověku, když byl takovýto člověk zvolen, musel odcestovat do Prahy a tam složit danou přísahu. Poté co se vrátil do města, přečetl před všemi konšely a obecními staršími podkomořský missiv²¹³ o přísaze, a tím byl uveden do funkce. Získal tak první místo v radě, které mu propůjčovalo pravomoc vést radní zasedání.²¹⁴ Na pozici rychtáře se za třicetileté války vystřídali následující: Jiří Xenofil (1607-1618), Martin Marek z Bavorova (1618-1626), Matouš Voprcha z Feldenštejna a na Sedlečku (1628-1636), Jan Střela (1636-1641) a M. Tomáš Felix Rozacín z Karlsperka (1641-1661).²¹⁵ V tomto seznamu vidíme čelní představitele sušických významných rodin. Do těchto pozic usedali převážně zkušení konšelé, jež byli dobře obeznámeni s poměry na radnici.²¹⁶

Funkce rychtáře byla zrušena roku 1783.²¹⁷

3.1.2 Primas

Pomyslným vrcholem v kariéře tehdejšího městského „zastupitele“ bylo dosažení na post primasa (primatora). Lákavý byl především rozsah pravomocí. Právě primas se často dostával do sporů s purkmistrem, ještě častěji s rychtářem. Primas byl hlavním dohlížitelem na movité i nemovité hospodářství města, mohl naříditi mimořádné dávky na stavby potřebných a obecně prospěšných budov, zúčastňoval se purkmistrovského skládání účtů atp.²¹⁸

213 Missiv = úřední písemnost v podobě uzavřeného listu (Wikipedie. In: *Wikipedie* [online]. 2014 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Missiv>).

214 LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850. In: Douša, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: 2008. Sv. 43, s. 41.

215 Tamtéž, s. 40.

216 Tamtéž, s. 40.

217 Tamtéž, s. 42.

218 Tamtéž, s. 44.

Primasem v roce 1618 byl M. Adam Rozacín z Karlsperka st.,²¹⁹ v roce 1625 pak Václav Čadouš a o rok později Matouš Voprcha z Feldensteina.²²⁰ Ten pak zůstal primasem prokazatelně až do roku 1631, poté tento post získal M. Tomáš Felix Rozacín z Karlsperka.²²¹ Roku 1633 se této funkce ujal Jan Střela a zastával ji do roku 1635.²²² Pouze rok byl primasem Jan Zhorský a záhy byl vystřídán opět Tomášem Felixem Rozacínem z Karlsperka.²²³ Dalšího primasa do konce války neznáme.

Velmi vděční můžeme být za kompletní soupis osazenstva radnice z května 1638, který se dochoval v purkmistrovském manuálu (Obr. č. 16).²²⁴ Nadepsaným je primátor Mistr Tomáš Rozacín z Karlsperka. Následuje seznam konšelů: Jan Zhorský, Martin Šmidberger, Jan Vodička, Tobiáš Pavlovic (umřel), Adam Starší Pretlík, Matyáš Meržek, Adam Jaroslav Pretlík, Daniel Burggraf, Jiří Karel Bidman, Václav Konvař a Gottfrýd Kabát. Rychtářem v té době byl pan Kryštof Makovský. Podle těchto jmen je zřejmá paralela se jmény purkmistrů, a proto se dá dokázat, že purkmistr byl po měsíci vybírán z řad konšelů (podle zápisů v témže manuálu pravidelně ve středu).

Druhý výčet uvádí pány starší obecní: Šimon Malina, Petr Crocín, Jan Braun, Ludvík Tremple, Jakub Mladší Šperl, Jan Crocín, Michal Nuder, Mikuláš Leopold, Severín Hlaváček, Matouš Sedlecký, Václav Krušecký a Jan Ertrych. Podobné výčty získal i PhDr. Lhoták ze zemského podkomořského úřadu a uvádí je ve sborníku *Minulostí Západočeského kraje*.

3.1.3 Purkmistr

Purkmistr měl neopomenutelný vliv na chod samosprávy města. Jednak svolával městskou radu, vedl její zasedání a jeho povinností bylo být vstřícným radničním úředníkem pro každého. Pravomoci sám o sobě neměl valné, rozhodovala rada města. Spíše se mohl účastnit jako svědek nebo arbitr nějakých sporů měšťanů hlavně soukromě-právního charakteru. Purkmistr mohl také někdy docházet k umírajícím měšťanům a

219 LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850 III. In: Douša, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: 2010. Sv. 45, s. 253.

220 Tamtéž, s. 254.

221 Tamtéž, s. 256.

222 Tamtéž, s. 258.

223 Tamtéž, s. 258.

224 SOkA Klatovy, AM Sušice, knihy, Manuál purkmistrovského úřadu 1636-1640, sign. T22/51.

kontrolovat správné zhotovování testamentů. O jeho činnosti celkově se můžeme dozvědět v manuálu purkmistrovského úřadu, i když obsah záležel výhradně na jeho osobním uvážení a ne každý purkmistr si manuál poctivě vedl.²²⁵ Purkmistr měl rovněž za úkol otevírat na radních zasedáních došlou poštu od vyšších instancí. Nahlas ji předčítal většinou městský písař.²²⁶ Ten nesl největší zodpovědnost za agendu města. Konkrétně tuto tíhu ve sledovaném období nesli: Jan Lučín (1599-1622), Martin Šimon Schmidberger (1623-1640), roku 1642 Jakub Bohuslav Lysander a v letech 1643-1672 Izaiáš Jan Gregoriades.²²⁷

3.1.4 Konšelé

Konšelé dotvořovali radu města, která celkem čítala dvanáct členů. Funkci měli hlavně usnášecí a poradní.²²⁸ Vlivem oslabování role městské obce v pohusitské době vznikl rovněž dvanáctičlenný sbor obecních starších, který stál za konšely.²²⁹ Být členem městské rady bylo samozřejmě velice výhodné, profitem pro ně byly všelijaké úlevy. Navíc každé čtyři týdny se měnil purkmistr a na této pozici byla jistá finanční odměna. Z tohoto nejvíce těžil primas, který byl purkmistrem dvakrát za rok.²³⁰ Jak bylo zmíněno výše, v seznamech konšelů můžeme číst rok po roce stále stejná jména, takže být členem městské rady se zaručeně vyplácelo. Radní osoby byly osvobozeny navíc ještě od vojenských kvartýrů.²³¹

Vlivem oslabování role městské obce v pohusitské době, vznikl rovněž dvanáctičlenný sbor obecních starších, který stál za konšely.²³² Na zasedáních rady se řešily záležitosti jako došlé patenty, vyhlášky a nařízení, žádosti vznášené měšťany či členy rady samotnými, drobné spory, jmenování a odvolávání zaměstnanců města atd.²³³

225 LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850. In: Douša, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: 2008. Sv. 43, s. 47.

226 Tamtéž, s. 55.

227 Tamtéž, s. 73.

228 Tamtéž, s. 48.

229 Tamtéž, s. 52.

230 Tamtéž, s. 48.

231 Tamtéž, s. 52.

232 LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850. In: Douša, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: 2008. Sv. 43, s. 52.

233 Tamtéž, s. 54.

3.2 Cechy

Po husitských válkách začal největší rozkvět cechovních organizací v Sušici a táhl se až do roku 1547, kdy císař Ferdinand I. zakázal cechům svobodně se shromažďovat a určovat si libovolné ceny výrobků. Dozorčí funkci nad plněním tohoto usnesení získal rychtář. (Tyto změny, které zavedl Ferdinand I. víceméně přetrvaly až do 18. století.) Cechy svým rozložením vypovídaly o ekonomickém stavu města a místních podmínkách. Sušice vždy v historii byla městem, jež se orientovalo na potravinářství. Toto výrobní odvětví zde dominovalo.²³⁴

Zikmund Winter ve svém díle *Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku*²³⁵ zmiňuje v Sušici několik cechů, jejichž vznik je datován do 16. století. Už z roku 1549 pocházejí první informace o cechu koželuhů, který se měl nacházet jak v Sušici, tak v nedalekých Horažďovicích.²³⁶ Jen o čtyři roky později měli údajně svůj cech i pasíři, zřejmě díky dostatečnému počtu odběratelů.²³⁷ Roku 1555 žil v Sušici jakýsi konvář Jan, který lil zvony.²³⁸ Údaje z roku 1581 pak hovoří o tom, že ve městě jsou sdružení truhláři s třemi dalšími řemesly.²³⁹ K roku 1600 je datován vznik soukeníků v Sušici.²⁴⁰ S jistotou díky Winterovi můžeme tvrdit, že perníkáři v Sušici v době předbělohorské nebyli, protože město v roce 1616, a spolu s ním další obce jako Knín, Mělník, Příbram, Beroun, Strakonice, Rožmitál či Březnice, dlužily pražskému perníkáři Šebestiánu Podolskému za jeho výrobky.²⁴¹

Není ale nutné orientovat se jen na Zikmunda Wintra. V manuálu purkmistrovského úřadu²⁴² byly sepsány cechy, které v květnu 1637, na konci roku 1637, v červnu 1638 a v březnu 1640, odvedly městu platby ve formě vosku. Seznam z května 1637 obsahuje

234 LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850 II. In: Douša, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: 2009. Sv. 44, s. 167.

235 WINTER, Zikmund. *Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách (1526-1620)*. Praha, 1909.

236 Tamtéž, s. 584.

237 Tamtéž, s. 504.

238 Tamtéž, s. 378.

239 Tamtéž, s. 548.

240 Tamtéž, s. 612.

241 Tamtéž, s. 650.

242 SOkA Klatovy, AM Sušice, knihy, Manuál purkmistrovského úřadu 1636-1640, sign. T22/51.

řezníky (Obr. č. 17), sladovníky, pekaře, soukeníky, krejčí, ševce, zámečníky a truhláře, kováře, koláře a bednáře, kloboučníky, hrnčíře, kožišníky, tkalce a koželužníky. Přičemž nejvyšší platba byla dvě libry vosku, což odvedla zhruba polovina jmenovaných cechů. Výčty z roku následujícího i března 1640 jsou totožné. Ve stejných pramenech můžeme vyčíst, že v září 1636 žádali cechmistrů cechu krejčovského o předstoupení k úřadu purkmistra a v říjnu tak činili i cechmistrů řemesla soukenického.²⁴³

*„Na prvním místě co do počtu v Sušici jednoznačně stál cech sladovníký, k němuž se dochovalo množství pramenů, sahajících až do první poloviny 16. století.“*²⁴⁴ V tomto oboru byl pro město výhodný blízký bavorský sused, kterému se slad snadno prodával.²⁴⁵ Soutěžít o prvenství v Sušici by se sladovníky mohli snad jen řezníci. Ostatní cechy měly citelně menší význam.²⁴⁶

Členem cechu se stával zpravidla vyučený tovaryš. Když prokázal své dovednosti v daném oboru a zaplatil jistý poplatek, stal se mistrem. Z těchto mistrů pak byli vybíráni cechmistrů, kteří plnili reprezentační funkci. Měli za úkol například hlídat jakost, cenu a poctivost výrobků na trhu. Také se starali o vedení účtů všech členů a mohli radit příslušníkům cechu v určitých sporných otázkách.²⁴⁷ Cechmistrem byl člověk většinou až do své smrti.²⁴⁸

Počty jednotlivých cechmistrů jsou nám známy z roku 1638. Tehdy byli řezniční cechmistrů dva, sladovníční a pekařští po třech, soukeničtů rovněž dva, cechmistr kloboučnický byl jeden, kovářský, stejně jako kolářský a bednářský také jeden, ševcovští byli dva, truhlářtů a zámečnictů měli spolu dva cechmistry, koželuzi a kožišníci po jednom, krejčovští cechmistrů jsou psáni dva, tkalcovští rovněž a hrnčířský cechmistr jeden.²⁴⁹

243 Tamtéž.

244 LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850 II. In: Douša, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: 2009. Sv. 44, s. 168.

245 LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850 II. In: Douša, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: 2009. Sv. 44, s. 168.

246 Tamtéž, s. 169.

247 Tamtéž, s. 169.

248 Tamtéž, s. 170.

249 Tamtéž, s. 171.

3.3 Obyvatelé města a jejich majetkové záležitosti

S válkou neutichl život ve městě a lidé zde dál řešili své statky, svůj majetek a své spory. Dokladem tohoto jsou dochované smlouvy z knih trhových. Dne 9. března 1618 stál před městskou radou a purkmistrem Viktorín Písecký a Marta, vdova po Bartoloměji Píseckým, což byl Viktorínův bratr. Do hádek vzniklých mezi nimi se zapletla i sestra obou zmíněných pánů Dorota. Radní rozhodli o majetkovém vyrovnání, ve kterém vdova Marta musela finančně i v naturáliích odškodnit oba pozůstalé sourozence, konkrétně se jednalo o 100 kop míšeňských grošů a 10 strychů pšenice.²⁵⁰ Zhruba o dva týdny později urovanávalo město spory dalších měšťanů, a to Daniela Honose a Jana Chládky. Zde smlouva i konkrétně jmenuje současné členy městské správy. Purkmistrem byl právě Václav Čadouš a primasem Adam Rozacín z Karlsperka. Obě znesvářené strany byly nuceny neshody urovnat: „*Jakékoliv mezi stranami zášti, hanění vyšly zjitření a zlo procházelo, to vše se boří, kazí, vše v nic obrací.*“²⁵¹

V květnu 1618 potvrdili svou svatební smlouvu Andreas Pop a jeho žena Kateřina s tím, že si každý určil 300 kop míšeňských pro vlastní potřeby.²⁵² Dne 18. ledna 1619 kupoval dědinu sám pan primas Adam Rozacín od Jakuba Šperla a jeho manželky Kateřiny.²⁵³ Jan Knoflíček se svou chotí Alžbětou rovněž stvrzovali svatební smlouvu v září 1619, přičemž Jan si určil 100 kop a Alžběta 200 kop: „*s nimi aby bud' kšaftovati, neb co se jim dobře viděti bude, činiti mohli.*“²⁵⁴ Nutno podotknout, že tento druh zápisu patří k nejčastějším. Liší se pouze částky, které si manželé vymíní pro své účely, na čemž se dá poznat, jak zámožní manželé byli čili jaké bylo jejich majetkové zázemí. Čísky se pohybovaly od desítek až po stovky kop míšeňských grošů. Tuto úvahu podporuje hned další smlouva ze 14. ledna 1620, kdy si Václav Čáslavský a jeho manželka Alžběta určili 100 kop na kšaftování a jiné záměry. Obdobnou dohodu si pořídila i Anna se svým manželem Viktorínem Řeřichou jen s rozdílnou sumou a to 200 kop.²⁵⁵

250 SOkA Klatovy, AM Sušice, knihy, Kniha smluv trhových a jiných, sign. T19/46, s. 242.

251 Tamtéž, s. 244.

252 Tamtéž, s. 244.

253 Tamtéž, s. 250.

254 Tamtéž, s. 252.

255 Tamtéž, s. 253.

Dne 10. července 1620 před primasem Adamem Rozacínem z Karlsperka došlo k uzavření smlouvy mezi pozůstalými dětmi po Jiřím Šefránkovi. Majetek po nebožtíkovi se rozdělil na pět dílů mezi potomky s podmínkou, že budou zaplacený otcovy dluhy.²⁵⁶ Na konci července stál stejný primas spolu s purkmistrem Adamem Čechem u zrodu dalšího ujednání. Hlavními postavami byly Lidmila, manželka Jana Strážnického, a její otec Jan Piškula. Ten totiž prodal louku na hořejším předměstí jakési Rozině, ale podle starších zápisů měl tento pozemek v dědickém řízení připadnout Lidmile. Z toho vznikl svár, který nakonec musel Jan Piškula urovnat podstoupením dědiny pod Svatoborem i s osevem a trávník za Německou branou.²⁵⁷ Ještě před koncem tohoto roku 2. prosince nechal Václav Horáček do městských knih zapsat, že pokud by on nebo jeho žena Mariana zemřeli, ať majetek připadne tomu živému.

Maruše Hodašková se roku 1621 rozhodla pořídit testament, však ze zdravotních důvodů se již nemohla dostavit na radu města, a proto za přítomnosti svědků sepsala závět doma. V ní pamatovala na všechny své děti Jakuba, Jana a Alžbětu. Dům měl připadnout jediné dceři, která se o ní starala. Z dědictví měla Alžběta za úkol urovnat dluhy a zaplatit zádušní mši. Jakobovi a Janovi pak mělo připadnout každému po 48 kopách a sestra jim každoročně měla vyplatit ještě 15 kop navrch.²⁵⁸ V květnu téhož léta si svatební smlouvu potvrdili Václav Hrnčír s manželkou Annou. Ze svého jmění si Václav vyčlenil 100 kop, Anna pouze 20, jinak mu celý svůj majetek přenechala. Pokud jeden zemře, majetek jde na druhého z manželů.²⁵⁹ Také Jan Pretlík a jeho paní Veronika si v prosinci 1621 spojili majetky, Jan si dal stranou 50 kop a Veronika 15. Rovněž připojili dodatek, že v případě smrti jednoho z nich, dědí statky ten živý.²⁶⁰ Do městských knih si svou poslední vůli dala zapsat i Maruše vdova po Linhartovi Řežalkovi. Svou pozůstalost rozdělila mezi syny Václava, Jana a Jaroslava.²⁶¹

Opět další spojení statků provedli Florián Hrdlička s manželkou Lidmilou. Florián si vyhradil 100 kop, zatímco jeho žena 150.²⁶² O poznání vyšší částky si vyčlenili

256 Tamtéž, s. 255.

257 Tamtéž, s. 255.

258 Tamtéž, s. 258.

259 Tamtéž, s. 260.

260 Tamtéž, s. 261.

261 Tamtéž, s. 262.

262 Tamtéž, s. 263.

5. listopadu 1626 Lukáš Fraňkovský z Oujezdce s ženou Evou, kde se psalo o částkách 500 a 300 kop míšeňských grošů.²⁶³ Jan Kavka s manželkou své statky pouze spojili a určili, že po smrti jednoho vše přejde na druhého, a poté co zemřou oba, vše zdědí dcera Kateřina.²⁶⁴ V listopadu 1638 se určovalo podělení po panu Adamu Pretlíkovi starším, který dlouhá léta patřil k čelním představitelům města. Hlavními dědici byli Šimon, Jiřík, Adam mladší a Alžběta Pretlíkovi.²⁶⁵ Dne 3. května 1640 Hanz Komendorfer profesí lazebník spojil své jmění s majetkem manželky Markéty.²⁶⁶

Matka v nemoci Anna Andlosková 22. ledna 1641 se vzdala chalupy i s masným krámem a odevzdala je k dědičnému majetku Adamovi Šertlovi a jeho ženě Juditě.²⁶⁷ K 18. březnu 1642 se Jiří Schmidberger přiznal, že byl dlužen Janovi Praunerovi mladšímu, jeho ženě Dorotě a dědicům 100 kop. Za to jim nechal louku a na ní osev i otavu až do příštího sv. Havla. Pokud by snad ani do příštího léta Jiří nezaplatil, pak mohou louku užívat dál. Jestliže by ji sami používat nechtěli mohou ji podstoupit někomu dalšímu. V témže roce ještě Alžběta odevzdala své jmění manželu Václavu Kuttalovi.²⁶⁸ Podobně si svá bohatství sloučili i Daniel Purkrabě s ženou Rozinou, avšak Daniel si vyčlenil 50 kop a Rozina dokonce 100 pro své vlastní kšaftování či jiný účel.²⁶⁹

Dne 9. října 1645 se přiznal Jakub Šperl k závazku, který měl k paní Zuzaně Procházkové ze Strakonic. Dlužil jí částku 240 kop míšeňských grošů a měl zaplatit do sv. Jana Křtitele následujícího roku.²⁷⁰ K dluhům se doznal i Martin Skala, který Kateřině Skalové dlužil 300 kop,²⁷¹ dalším dlužníkem byl pan Václav Konvař. Ten dlužil Matyáši Merškovi a jeho paní Kateřině 100 kop a úrok k tomu dalších 15. Jako záruka sloužil jeho dům na dolejší předměstí.²⁷² Spojení majetků z 10. července 1646 je důkazem o svazku Valentýna Fabiána a Judity. Ta do manželství přinesla statek po rodičích, ze kterého si dala stranou 120 kop. Smlouva má obvyklý dodatek, že v případě zahynutí jednoho z manželů

263 Tamtéž, s. 265.

264 Tamtéž, s. 281.

265 Tamtéž, s. 282.

266 Tamtéž, s. 294.

267 Tamtéž, s. 295.

268 Tamtéž, s. 297.

269 Tamtéž, s. 302.

270 Tamtéž, s. 314.

271 Tamtéž, s. 316.

272 Tamtéž, s. 318.

celé jmění získává přeživší.²⁷³ Ujednání z 15. listopadu 1646 nás opět vrací k dlužným záležitostem. Anna Albrechtová měla závazek 50 kop míšeňských Pavlovi Adamovskému a jeho rodině. Za dlužnou částku jim propůjčila na tři léta svou louku k užívání. Pokud by oněch 50 kop nesplatila, mohl Adamovský považovat louku za svou.²⁷⁴ Roku 1647 řešil před městskou radou své dluhy Matěj Záborský. Jednalo se o sumu 50 zlatých a ručil za ni zahradou na dolejší předměstí.²⁷⁵ Ludvík Trembla, Jakub Šperl a jakýsi Zachariáš v tomto roce zakoupili za 400 kop míšeňských zahradu za mostem od děkanství v Sušici pro výstavbu nového kláštera kapucínů.²⁷⁶ Více o příchodu tohoto řádu je v kapitole Město po válce.

Za velkou zajímavost můžeme považovat dopisy, které dorazily do Sušice z Pražského hradu a v nichž je s radou města projednáván případ jistého Jakuba Beneše. Dá se tedy usuzovat, že se jednalo o sušického občana. Tento muž měl údajně zavraždit svou vlastní manželku, navíc těhotnou. Spekulovalo se i o tom, zda ho k tomuto činu nepřiměla tchýně Mariana. Rozsudek z 6. července 1643 určil, že vražda, které se obviněný dopustil, byla považována dvojnásobnou, a jako trest mu byla uťata ruka, ve které držel bodnou zbraň a poté mu mečem srazili hlavu.²⁷⁷

273 Tamtéž, s. 319.

274 Tamtéž, s. 321.

275 Tamtéž, s. 323.

276 Tamtéž, s. 324.

277 SOkA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Výsledky a akta soudu města Sušice (1609-1825), sign. II. 2.1.1.

4. MĚSTO PO VÁLCE

Třicet let trvající válka po sobě zanechala nedožrnné následky jak na majetku lidí, tak na jejich zdraví, fyzickém i psychickém. Některé domy, části obcí i celé vsi byly vypáleny, zásoby veškerých surovin na nedostatečné úrovni. Škody byly sice nerovnoměrné, ale všude.²⁷⁸ Informace z roku 1654 říká, že v Sušici stálo 217 domů, přičemž 23 pustých a 16 bylo pohořelých.²⁷⁹ Nestačily se splácet dluhy a země se až do dalšího století stále jen zadlužovala. Došlo k citelnému poklesu obyvatelstva vlivem bitev, epidemií a útěků nekatolicky smýšlejících.²⁸⁰ Sušice si během války napůjčovala pravděpodobně 42 239 kop míšeňských grošů. Vlivem tohoto velkého zadlužení byly v 2. polovině 17. století odprodány okolní vsi Rajsko (i s kostelem sv. Mořice), Nuzerov a Prostřední Krušec. Nedaleko města sílila také konkurence, kdy slučováním malých statečků vznikala větší panství, jako například Hrádek, Žichovice či Velhartice. Dříve výnosný obchod se solí se rovněž dostal do krize. Po dlouhé válce také ubylo obyvatelstvo ve městě, odhadovaný počet v Sušici roku 1677 se pohybuje okolo čísla 2100.²⁸¹

Pobělohorská politika císaře se výrazně zaměřovala na rekatolizaci země. Někteří horliví katolíci žádali pro svá města duchovní útěchu po těžké válce.²⁸² Podobnou žádost sepsali i sušický děkan Šebestián Zbraslavský, nejvyšší komorník Českého království Jindřich Libštejnský z Kolowrat, majitel blízkého žichovického panství, a jeho syn František Oldřich.²⁸³ Prosba měšťanů byla jedním z témat na sněmu bratrů kapucínů v roce 1641.²⁸⁴ Dne 9. října 1643 udělil k tomuto svůj souhlas i Ferdinand III. a o rok později byl na kapitulním shromáždění ustanoven první superior²⁸⁵ sušického kláštera Karel Slezský. Na stavbu nového kostela byla koupena za 300 kop míšeňských děkanská zahrada a

278 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 208.

279 BÍLEK, Tomáš. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. (Druhá část)* Praha, 1882. s. 1218.

280 POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960. s. 208.

281 LHOTÁK, Jan, Jaroslav PACHNER a Vladislav RAZÍM. *Památky města Sušice*. Sušice: Město Sušice, 2012. s. 29.

282 Tamtéž, s. 383.

283 Tamtéž, s. 384.

284 Tamtéž, s. 383.

285 Řeholní představený v řeholním institutu, pochází z latiny a v překladu znamená vyšší. (Wikipedie. In: *Wikipedie* [online]. 2014 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Superior_\(c%C3%ADrkev\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Superior_(c%C3%ADrkev)))

Jindřich Libštejnský k ní přikoupil pět domků na předměstí. Založení již dohodnuté stavby se opozdilo, do té doby bratři kapucíni využívali Kolowratem zaplacené domy. Až v roce 1650 císař přislíbil každoročně přispět na stavbu kláštera v Sušici 4 000 zlatých. Slavnostně tak 17. září 1651 došlo k položení základního kamene. Na přání Ferdinanda III. byla stavba zasvěcena nově kanonizovanému sv. Felixovi z Cantalice (Obr. č. 18). Vysvěcení za velké slávy provedl pražský arcibiskup Arnošt z Harrachu 24. října 1655. Kapucíni se od začátku těšili ve městě velké úctě, ještě tentýž rok, kdy došlo k vysvěcení, získali od obce část pozemku okolo pramene, aby mohli po položení trubek dostat do kláštera vodu. Ještě více si bratry předcházela šlechta. Kupříkladu Jindřich Michael Hýzrl z Chodů daroval klášteru ještě před výstavbou údajně zázračný obraz Panny Marie Bolestné. V tehdejší době se bratrů pohybovalo v Sušici zpravidla 14-20, přetrvali tu kromě přestávky za éry komunismu do současnosti, jen v menším počtu. Dnes se zde nacházejí čtyři.²⁸⁶

Kostel a přiléhající konvent se nacházejí na bývalém hořejším předměstí na břehu řeky Otavy. Stavba se příliš neliší od jiných kapucínských kostelů, jedná se o barokní sluh, avšak se sedlovou střechou, nikoli s přezdobenými kupolemi. Na obdélnou loď s nižším presbytářem navazuje z boku ještě kaple sv. Kříže.²⁸⁷

V letech 1679-1680 řádila v regionu morová epidemie. V souvislosti s ní pak došlo k výstavbě asi největší dominanty města, kaple Anděla Strážce.(Obr. č. 19) Po moru, na podzim roku 1681, napsaly arcibiskupské konzistoři list dvě sušické měšťanky Rozina Weissenregnerová (rozená Voprchová) a Alžběta Meržková (Rozacínová). V dopise uváděly, že by jako poděkování Bohu za to, že je uchránil před morem, chtěly vystavět kapli nedaleko města na kopci zvaném Stráž. Vše na vlastní náklady.²⁸⁸ Kaple skutečně nad městem vyrostla a k posvěcení došlo už 3. srpna 1683. Jednalo se opět o významnou společenskou událost, které se zúčastnili: pražský biskup Jan Ignác Dlouhoveský z Dlouhé Vsi, děkan pražské metropolitní kapituly Šebestián Zbraslavský ze Svátova, nepomucký děkan a samozřejmě celá městská rada.²⁸⁹ Vznikla tak nejmladší, ale zřejmě nejznámější dominanta města.

286 Tamtéž, s. 384.

287 Tamtéž, s. 381.

288 Tamtéž, s. 368.

289 Tamtéž, s. 369.

Závěr

Pro ucelenost práce je nejprve popsána poloha města a jeho stručné dějiny od první písemné zmínky až po středověk. Následuje shrnutí života ve městě v raném novověku, jehož úkolem je nastínit tehdejší všední život a zvyklosti, aby se čtenář dokázal lépe vžít do mentality obyvatel. Poté je pojednáno o dominantách města, o nichž lze s jistotou tvrdit, že ve městě stály již před vypuknutím třicetileté války, a jsou tudíž němými svědky dějin. Pro tuto část bylo čerpáno hlavně z knihy Památky města Sušice, která naprosto komplexně popisuje všechny důležité objekty města a lepšího vědeckého díla v této oblasti vskutku není. Před samotným vstupem do války je ještě pojednáno o armádě tehdejší doby obecně, aby byla zdůrazněna důležitá fakta jako například žoldnéřský způsob sestavování vojska.

Hlavní částí celé práce je kapitola s názvem Město ve válce. Zde je postupně vylíčeno jakou pozici Sušice ve válce měla. Nutno konstatovat, že do války jako takové město nijak zásadně nezasáhlo, ale muselo velmi těžce nést její břímě. Škody, které město utrpělo v letech 1618-1648, byly především finančního a materiálního charakteru. Válečné pole v okolí města nebylo. Na začátku konfliktu se město dobrovolně vzdalo generálu Marradasovi a i Švédům bylo ochotně zapláceno vysoké výpalné, jen aby nedošlo k naprostému srovnání se zemí. Letmo se v popisované části nacházejí i zastávky u významných okamžiků války, jako byla změna panovníka na rakouském trůně, stěžejní bitvy apod. Stejně jako postupem času v literatuře a pramenech přibývalo zmínek o bídě a vyčerpanosti země, tak je toto strádání zdůrazňováno i zde. Závěrečné kapitoly tohoto nejrozsáhlejšího úseku jsou věnovány konfiskaci a rekatolizaci, tedy záběrům majetku rebelů či nekatolíků a odchod nábožensky nepřizpůsobivých obyvatel z města.

Pasáž s názvem Město nejen ve válce přibližuje fungování městské správy a velmi konkrétně ukazuje, kdo se podílel na vedení města v dané době. Výchozím pramenem pro tuto část byl dochovaný purkmistrovský manuál z let 1636-1640 a poté článek ve sborníku Minulostí západočeského kraje, vycházející mimo jiné i ze stejného manuálu. Jmenovité seznamy tak názorně dokazují, že v čele města se neustále obměňovala tatáž honorace a opakovala se stejná jména. Dále je zmíněno působení cechů a také majetkové poměry obyvatelstva podle toho, jak jsou zaznamenány v trhovách knihách. Perličkou v závěru této části je příběh vraha, který bodnou zbraní zabil svou těhotnou manželku.

Poslední kapitola pak v krátkosti naznačuje nejdůležitější události ve městě

po válce, aby byla práce tématicky uzavřena, konkrétně tedy příchod kapucínů do města, s ním spojené budování kostela sv. Felixe s klášterem, a stavbu nejznámější sušické dominanty, kaple sv. Anděla Strážného.

Volba poněkud nenápaditých názvů kapitol má na první pohled ukázat, že půjde pouze o události ve městě v dané době. Přestože pod Sušici spadaly i okolní vsi, hlavním zájmem zde byl průzkum dějin města. Ostatně v úvodu byl cíl vytyčen jako podání uceleného vývoje Sušice za třicetileté války, což se zdá splněno.

Resumé

Diese Arbeit beschreibt die Geschichte von der Stadt Sušice während des Dreißigjährigen Kriegs. Zuerst behandelt man die Geschichte der Stadt von der ersten schriftlichen Erwähnung bis zum Mittelalter. Dann folgt ein Teil über das Leben in der Stadt in der frühen Neuzeit. Der nächste Abschnitt zeigt die Denkmäler, die schon vor dem Dreißigjährigen Krieg gebaut wurden.

Den Hauptteil der ganzen Arbeit bildet das Kapitel *Die Stadt im Krieg*. Hier wird dargestellt, welche Rolle Sušice im Krieg spielte. In der Umgebung der Stadt gab es kein Kriegsfeld, sondern Soldatenlager. Die Stadt war finanziell und materiell sehr erschöpft. Dieser Teil wird mit der Erklärung der religiösen Verhältnisse und der Konfiskation der Güter abgeschlossen.

Im nächsten Kapitel konzentriert man sich auf die Stadtverwaltung und beantwortet die Fragen, wer Stadträte waren und welche Aufgaben sie erfüllten. Man kann sehen, dass an der Spitze der Stadt immer die gleichen Namen erschienen. Anschließend wird über die Zünfte in der Stadt berichtet.

Das letzte Kapitel ist auf die Stadt nach dem Dreißigjährigen Krieg gerichtet. Nach Sušice kamen die Kapuziner und ließen die Kirche St. Felix mit dem Kloster bauen. In den Jahren 1679-1680 tobte in der Stadt die Pest. Nach dem Ausklingen der Seuche initiierten die dankbaren Bürgerinnen den Bau der Schutzengelkapelle.

Die vorliegende Arbeit beschäftigt sich mit der Geschichte der Stadt Sušice mit dem Schwerpunkt militärische Aspekte und das Leben während des Kriegs.

Literatura a prameny

Literatura

BÍLEK, Tomáš. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Praha, 1882, 672 s.

BÍLEK, Tomáš. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. Část 2. Praha, 1883, s. 673-1470.

BLÁHOVÁ, Marie. *Historická chronologie*. Praha: Libri, 2001, 948 s.

HAMANNOVÁ, Brigitte. *Habsburkové: životopisná encyklopedie*. Praha: Brána, 2010, 403 s.

HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Toulky českou minulostí 4. Od bitvy na Bílé hoře (1620) do nástupu Marie Terezie (1740)*. Praha: Baronet, 2010, 239 s.

KLUČINA, Petr. *Třicetiletá válka: obraz doby, 1618-1648*. Praha: Paseka, 2000, 409 s.

LHOTÁK, Jan, Jaroslav PACHNER a Vladislav RAZÍM. *Památky města Sušice*. Sušice, 2012, 727 s.

LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850 I. **In:** DOUŠA, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: Archiv města Plzně, 2008, s. 13-77.

LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850 II. **In:** DOUŠA, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: Archiv města Plzně, 2009, s. 139-193.

LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850 III. **In:** DOUŠA, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: Archiv města Plzně, 2010, s. 245-291.

LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*. Díl 3. Praha: Naše vojsko, 1951, 872 s.

LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*. Díl 4. Praha: Naše vojsko, 1953, 438 s.

LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*. Díl 5. Praha: Naše vojsko, 1954, 403 s.

LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*. Díl 6. Praha: Naše vojsko, 1955, 476 s.

LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*. Díl 7. Praha: Naše vojsko, 1955, 491 s.

LÍVA, Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*. Díl 8. Praha: Naše vojsko, 1957, 306 s.

PETRÁŇ, Josef. *Dějiny hmotné kultury II (1): kultura každodenního života od 16. do 18. století*. Praha: Karolinum 1995, 468 s.

PETRÁŇ, Josef. *Dějiny hmotné kultury II (2): kultura každodenního života od 16. do 18. století*. Praha: Karolinum 1995, 481-1003 s.

POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. Praha: Naše vojsko, 1960, 238 s.

VANČURA, Jindřich. *Dějiny někdejšího královského města Klatov*. První část 2. dílu. (Od r. 1620 do r. 1750). Klatovy: Město Klatovy, 1930, 521 s.

VOGELTANZ, Jan. Sušice za třicetileté války. **In:** *Vlastivědné zprávy muzea Šumavy 2*. Sušice: Muzeum Šumavy, 57-73 s.

WINTER, Zikmund. *Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách (1526-1620)*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1909, 749 s.

Internetové zdroje

Dějiny zemí Koruny české v datech. [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z:
<http://www.libri.cz/databaze/dejiny/>

Oficiální webové stránky města Kašperské Hory. [online]. [cit. 2014-03-06]. Dostupné z:
<http://www.sumavanet.cz/khory/historie.asp>

Oficiální webové stránky města Sušice. [online]. [cit. 2014-03-06]. Dostupné z:
<http://www.mestosusice.cz/susice/historie.asp>

Vokabulář webový. ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR. [online]. [cit. 2014-03-15].
Dostupné z: <http://vokabular.ujc.cas.cz/>

Wikipedie - otevřená encyklopedie: pojem missiv. [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Missiv>

Wikipedie - otevřená encyklopedie: pojem superior. [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Superior_\(c%C3%ADrkev\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Superior_(c%C3%ADrkev))

Prameny

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

SOkA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Vojenské záležitosti, sign. II.1.35.

SOkA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Výsledky a akta soudu města Sušice (1609-1825), sign. II.2.1.1.

SOkA Klatovy, AM Sušice, knihy, Manuál purkmistrovského úřadu 1636-1640, sign. T22/51.

SOkA Klatovy, AM Sušice, knihy, Kniha smluv trhových a jiných, sign. T19/46.

Seznam obrazových příloh

č. 1 – Kamenná deska původně umístěná v hradební zdi ve 14. století, dnes v radnici.

Zdroj: Foto autorka, 2014.

č. 2 – Překlad textu na kamenné desce.

Zdroj: Foto autorka, 2014.

č. 3 – Radnice a radniční věž.

Zdroj: Foto autorka, 2013.

č. 4 – Voprchovský dům, v současné době muzeum Šumavy.

Zdroj: Foto autorka, 2014.

č. 5 – Nástěnné malby v dvorním křídle Voprchovského domu, zobrazují erby sušických měšťanů okolo roku 1610. První trojice zleva: Jiří Xenofil, Jiří Kabát z Wiesensteina, Adam Rozacín z Karlsperka. Druhá trojice zleva: Adam st. Pretlík, Tobiáš Kavan z Čejkov, Viktorin Rhacotomus z Greigenberga. Dolní erb neznámý.

Zdroj: LHOTÁK, Jan, Jaroslav PACHNER a Vladislav RAZÍM. *Památky města Sušice*. Sušice: Město Sušice, 2012. s. 65.

č. 6 – Rozacínovský dům, přezdívaný „stará lékárna“.

Zdroj: Foto autorka, 2014.

č. 7- Krocínovský dům, dnes hotel a restaurace Fialka.

Zdroj: Foto autorka, 2014.

č. 8 – Kostel sv. Václava, věž.

Zdroj: Foto autorka, 2014.

č. 9 – Údajně zabílená dělová koule z třicetileté války.

Zdroj: Foto autorka, 2014.

č. 10 – Kostel Nanebevzetí Panny Marie.

Zdroj: Foto autorka, 2014.

č. 11 – Výzdoba v kostele Nanebevzetí Panny Marie

Zdroj: LHOTÁK, Jan, Jaroslav PACHNER a Vladislav RAZÍM. *Památky města Sušice*. Sušice: Město Sušice, 2012. s. 355.

č. 12 – Starý židovský hřbitov.

Zdroj: Foto autorka, 2014.

č. 13 – Zkreslený výjev předávání klíče generálu Marradasovi v roce 1620.

Zdroj: LHOTÁK, Jan, Jaroslav PACHNER a Vladislav RAZÍM. *Památky města Sušice*. Sušice: Město Sušice, 2012. s. 66.

č. 14 – Dopis Prachatických z 4. května 1620.

Zdroj: Foto autorka, 2013; SOkA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

č. 15 – Pokračování dopisu ze 4. května 1620.

Zdroj: Foto autorka, 2013; SOkA Klatovy, AM Sušice, spisy do r. 1829, Městská správa v užším slova smyslu, sign. II.1.1.

č. 16 – Soupis konšelů a obecních starších z 26. května 1638.

Zdroj: SOkA Klatovy, AM Sušice, knihy, manuál purkmistrovského úřadu 1636-1640, sign. T22/51.

č. 17 – Erbovní znamení sušického cechu řezníků (z potvzovací listiny artikulů tohoto cechu císařem Matyášem r. 1616).

Zdroj: LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850 II. In: Douša, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: 2009. Sv. 44, s. 168.

č. 18 – Kostel sv. Felixe.

Zdroj: Foto autorka, 2014.

č. 19 – Kaple Anděla Strážce.

Zdroj: Informační server ŠumavaNet. In: [online]. 1997-2012 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.sumavanet.cz/fr.asp?tab=snet&id=1289&burl=&pt=RE>

č. 20 – Rekonstrukční pohled na Sušici na začátku 17. století.

Zdroj: LHOTÁK, Jan, Jaroslav PACHNER a Vladislav RAZÍM. *Památky města Sušice*. Sušice: Město Sušice, 2012. s. 59.

č. 21 – Tabulka konšelů a obecních starších, srovnání v letech 1618, 1628 a 1638.

Zdroj: LHOTÁK, Jan. K vývoji městské správy v Sušici od nejstarších dob do roku 1850 III. In: Douša, Jaroslav. *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: 2010. Sv. 45, s. 253-259.

Obr. č. 1 - Kamenná deska původně umístěná v hradební zdi ve 14. století, dnes v radnici

Obr. č. 2 – Překlad textu na kamenné desce

Obr. č. 3 – Radnice a radniční věž

Obr. č. 4 – Voprchovský dům

obr. č. 5 – Nástěnné malby v dvorním křídle Voprchovského domu, zobrazují erby sušických měšťanů okolo roku 1610. První trojice zleva: Jiří Xenofil, Jiří Kabát z Wiesensteina, Adam Rozacín z Karlsperka. Druhá trojice zleva: Adam st. Pretlík, Tobiáš Kavan z Čejkov, Viktorin Rhacotomus z Greigenberga. Dolní erb neznámý.

Obr. č. 6 – Rozacínovský dům

Obr. č. 7 – Krocínovský dům

Obr. č. 8 – Kostel sv. Václava

Obr. č. 9 – Údajně zabílená dělová koule z třicetileté války

Obr. č. 10 – Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Obr. č. 11 – Výzdoba v kostele Nanebevzetí Panny Marie (znaky měšťanů ze Sušice z přelomu 16./17. století)

Obr. č. 12 – Starý židovský hřbitov

Obr. č. 13 – Zkreslený výjev předávání klíče generálu Marradasovi v roce 1620

My Jungomister a Karla Miestra Prachaticz, Inamo opimime
Wasi mi a nam, w sem wybeez, ze was wyrytol w sjebo Bra,
Gostny Gieske w radebe Gole Legtharim a siecety gest Gypitall
a mieto sobie wydaty, gaw sjeze Frubacze, tak sjeze qrdinogo sjeze
mirepkeho Caspida pabal. Gwimuz od Jana Gysmana kragi
Gypidmipkeho, wryz nad radem Wogru Gyn Onemendiu x naz ma
odoryto, a zas wybazano, ze gest wydaw Gypidem Janu Bogu
Potomni Gole mi Pralompae, a wsi Gemi Gyske Gypidall,
ze wtom me w sem Galy wyzimuz, polu i Gyskany a Golla
ty wyimaj, do poslednj kypuige wase wgliz, Gyska Gagy, a ja
fawraty che, a Gyska Gypitall, wydaty nemin, pabalom Gyn
sobem. A wgliz na to wyomiedy Gypitaty, Gys wybazal, so
mimaz to wyimaty neyfo, ze mieto wsem radebe Gole Gole
waty che, a Golewau Gyska, w nem am Gpa Gysky neyfo
Gany tau Golewau co sabis Goyard. A nemoda tim Gyon
odmylem Golewau Gyskylbari nie Gyskylbari Gypidmipkeho
wyspisi i Golewau co Gyske Gyskany Golewau Golewau
Gys Gys Gys Gys Gys, a Gyskany Gyskany, Gyskany Gyskany, to
wse Gyskany Gyskany Gyskany Gyskany, a Gys Gys
Gys a Gyskany Gyskany. A Gyskany co Gyskany Gyskany
wsem Gyskany ma, neb wty bude Gyskany Gyskany Gyskany
Gyskany Gyskany, ne Gyskany Gyskany. A Gys Gys a Gys Gys
Gys a Gyskany za to Gyskany, Gyskany Gyskany Gyskany
Gyskany gest Gyskany Gyskany Gyskany, a Gys Gyskany
tal nie Gyskany, ne Gyskany Gyskany Gyskany, a Gyskany, Gyskany
nam, na Gyskany Gyskany Gyskany a Gyskany Gyskany Gyskany
Gyskany Gyskany Gyskany, tak aby Gyskany Gyskany

Obr. č. 14 - Dopis Prachatických z 4. května 1620

Jana Boha, Potomni W. M. a Was kmiž Depzitelj odpora
no bylo. My cjo na Was a Janem Geytmantem a
gého lidem bylo, o poruznosti frae Fridla aq Otatky o fco
figni, nivali sme se tim a takovom Johanskam gého a
Galeni, od Otatky, a Jaguni, od ruzky, a to ruzky. Jzidi nie
Pro Jana Boha, Bego mi t. Republika, se vlast nass milu.
Vablidy nam epistnu od W. M. a Was somot repinire na
bala, a Jan Depzitelj nemohli delogj odolatj, negomo
ratom reinrij Jzidi Janem Bohem, Bego mi Kraboz
stau Potomni a ruzky nass vlasti milu nestj. Celo
Juzikuzgemo se W. M. a Was, ze to a Jzidi, Jzidi, a Pa
tazieno, a kram obfuzno biale. Omi W. M. a Was
Janu Bohu Jziducimo Jzidi sum ro mistro Jzidi
ro Jzidi, ro Jzidi, Misericordias Omi 7. Maj
1620.

Obr. č. 15 – Pokračování dopisu Prachatických ze 4. května 1620

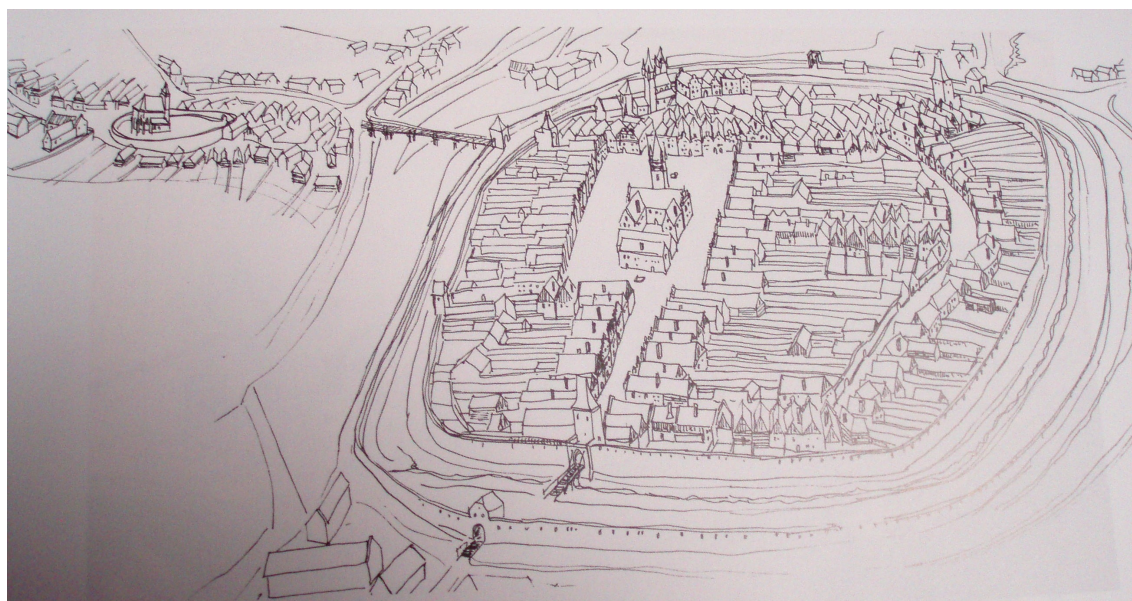
Obr. č. 17 - Erbovní znamení sušického cechu řezníků

Obr. č. 18 – Kostel sv. Felixe

Obr. č. 19 – Kaple Anděla Strážce

Obr. č. 20 - Rekonstrukční pohled na Sušici na začátku 17. století

	1618	1628	1638
primas	M. Adam Rozacín z Karlsperka	Matouš Voprcha z Feldensteina	Tomáš Felix Rozacín z Karlsperka
konšelé	Jiří Kabát z Wiesensteina	Václav Čadouš	Jan Zhorský
	Adam Pretlík st.	Martin Marek z Bavorova	Martin Šimon Schmidberger
	Viktorin Rhatocomus z Greiffenberga	Jan Střela	Jan Kryštof Vodička
	Václav Mazánek	Lukáš Frankovský z Újezdce	Tobiáš Pavlovic
	Matouš Voprcha z Feldesteina	Tomáš Felix Rozacín z Karlsperka	Adam Pretlík st.
	Václav Čadouš	Daniel Josefů	Matyáš Meržek
	Jan Lučín	Lukáš Bochauf z Polkensteina	Adam Jaroslav Pretlík
	Lukáš Frankovský z Újezdce	Jan Jiří Kabát z Wiesensteina	Jan Daniel Burggraf
	Adam Čech	Václav Konvář	Jiří Karel Bidman
	Jan Koberovský	Šimon Mityš	Václav Konvář
Daniel Josefů	Tobiáš Pavlovic	Jan Gottfried Kabát z Wiesensteina	
obecní starší	Jan Hauff	Jaroslav Šimon Knejzlík	Šimon Malina
	Štefan Kantor	Jan Bochauf	Petr Krocín z Drahobejle
	Tobiáš Kavan z Čejkov	Šimon Malina	Jan Braun
	Jan Vodička	Jan Řešátko	Ludvík František Tremle
	Václav Cvok	Samuel Xenofil	Jakub Šperl ml.
	Adam Pretlík ml.	Václav Cvok	Jan Krocín z Drahobejle
	Jiří Ploňk	Friedrich Kolinecký	Michal Nuder
	Samuel Kropáček	Jan Čadouš	Mikuláš Leopold
	Ondřej Sssreter	Adam Voprcha z Uračova	Severin Hlaváček
	Jan Střela	Jan Pekařovic	Matouš Sedlecký
	Jan Doležal	Jan Kryštof Vodička	Václav Krušecký
	Jan Řešátko	Jan Kalina	Jan Ertrych

Tabulka konšelů a obecních starších, srovnání v letech 1618, 1628 a 1638